

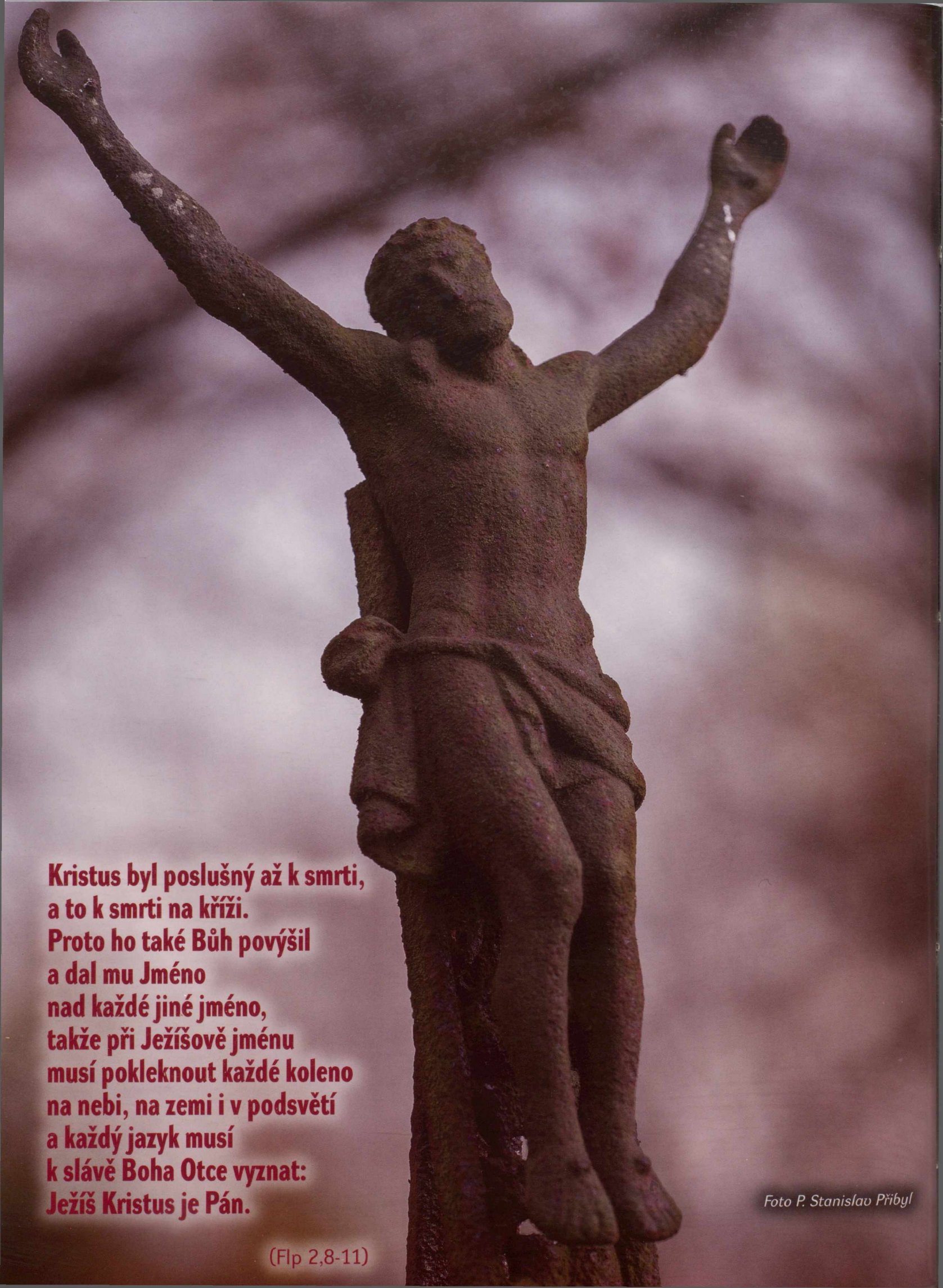
BISKUPSTVÍ
LITOMĚŘICKÉ

ZDISLAVA

Speciál na téma:

Majetkové vyrovnání

**Kristus byl poslušný až k smrti,
a to k smrti na kříži.
Proto ho také Bůh povýšil
a dal mu Jméno
nad každé jiné jméno,
takže při Ježíšově jménu
musí pokleknout každé koleno
na nebi, na zemi i v podsvětí
a každý jazyk musí
k slávě Boha Otce vyznat:
Ježíš Kristus je Pán.**

(Flp 2,8-11)

Foto P. Stanislav Příbyl

OBSAH

Slovo biskupa	3
Slovo generálního vikáře	3
Vydávání majetku podle zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi - JUDr. Jakub Kříž, Ph.D.	4
Restituce na biskupské kurii - Mgr. Eva Navrátilová, Mgr. Martin Barus, Mgr. Jana Chadimová, Mgr. Miroslav Marek, P. Stanislav Příbyl	6
Naše lesy - získání lesních pozemků - Richard Kirbs	9
Setkání s ekonomickými radami farností v listopadu 2014 - Redakce	10
Památková péče - spolupráce se státem nebo noční můra? - P. Stanislav Příbyl	12
Není ze světa, ale je poslána do světa - několik poznámek o církvi a k tématu majetkového vyrovnání - P. Stanislav Příbyl	14
Investování prostředků finanční náhrady - Bc. Zuzana Bumbová	22
Správci církevního majetku mají být dobrými hospodáři - JUDr. Jakub Kříž, Ph.D.	23
Otázky a odpovědi k majetkovému vyrovnání - P. Stanislav Příbyl	24
Investiční projekty realizované v roce 2014 a 2015 - Bc. Zuzana Bumbová	26
Pastýřský list biskupů k majetkovému narovnání	27

Fotografie na titulní straně časopisu:

Petr Pavel Rubens (1577-1640): Kristus a císařův denár, Louvre, Paříž. Foto: P. Stanislav Příbyl

ZDISLAVA

časopis litoměřické diecéze
Rok 2014 • 19. ročník • 10. číslo • 20 Kč

Slovo biskupa

Milí přátelé,

často slyšíme výtky, že církev není chudá a baží po majetku, a tak se vzdaluje svému poslání. Ano, jistě není úlohou církve, aby byla v první řadě ekonomickým subjektem a vytvářela zisk. Materiální zdroje jsou pouhým, avšak nutným prostředkem k tomu, aby církev mohla co nejlépe plnit svou podstatnou funkci - hlásat evangelium.

Zákonem o částečném majetkovém vyrovnání se my věřící vracíme konečně do situace svobody. Smyslem minulého zákona o hospodářském zabezpečení církví z roku 1949 totiž nebylo toto zabezpečení, ale útlak a snaha o likvidaci církve. Jsem si jist, že díky majetkovému vyrovnání budeme konečně nezávislí a budeme moci hlásat evangelium opravdu svobodně.

Avšak se svobodou je nutně spojena zodpovědnost. S nově nabytým majetkem budeme muset velmi zodpovědně a transparentně nakládat. Nebudeme se už moci spoléhat na stálý příjem od státu. Budeme muset skončit s přístupem, že se nás hospodářská problematika vlastně netýká. Farnosti, stejně jako celá diecéze, budou muset úzce spolupracovat a být spolu solidární. Avšak není se čeho bát. Nepřicházíme do zcela nové situace. V novém čase svobody už přece hospodaříme s majetkem 25 let a je to majetek větší, než ten, který nyní dostáváme nazpátek.

Vykročíme proto s odvahou a s pomocí Boží do nové etapy života církve!

Ať nám všem k tomu Bůh žehná!

Mons. Jan Baxant, biskup litoměřický

Vážení čtenáři,

s velikou omluvou dostáváte až nyní na jaře roku 2015 číslo časopisu Zdislava, které nese označení 10/2014. Z nejrůznějších technicko-personálních důvodů se nám nepodařilo číslo vyrobit včas.

Jako odměnu za Vaši trpělivost jsme toto číslo koncipovali jako monotematické, mělo by tedy mít dlouhodobější životnost, než je u periodika zvykem. Výtisk má také o čtyři strany více a vychází v dvojnásobném nákladu. Tématem jsou často skloňované tzv. restituce, neboli proces částečného majetkového vyrovnání mezi státem a církvemi.

Během doby se nám podařilo nashromáždit podněty od mnoha lidí, získali jsme první zkušenosti, setkali jsme se s prvními reakcemi veřejnosti i věřících a sympatizantů s církví. Duchovní správce i správce církevního majetku trápí řada problémů a jsou vyžadovány odpovědi na řadu otázek.

V tomto čísle najdete vysvětlení procesu vyrovnání, zvláště jeho restituční fáze, jak probíhala v kancelářích biskupské kurie v Litoměřicích. Značná část tohoto čísla je pak ohlasem setkání s ekonomickými radami farností, které proběhlo v listopadu roku 2014.

Přáli bychom si, aby tento exemplář diecézního časopisu Zdislava nebyl jen apologií církve a jejího přístupu k majetku, ale především prostředkem k většímu porozumění toho, čím církev právě žije.

A to, čím žije, není samoučelné. Jak jsem řekl v Jablonném nad hrobem svatě Zdislavy: „Chci být bohatý, abych mohl být štedrý.“ To byl záměr svatě Zdislavy, a to je i záměr náš. Postavit se na vlastní nohy, abychom potom mohli pomáhat na nohy všem těm, kdo o to budou mít zájem. A to vše k Boží slávě!

P. Stanislav Příbyl, generální vikář

Vydávání maj

Společenské předpoklady

V roce 1989 bylo Československo zemí takřka bez soukromého vlastnictví. Zatímco v jiných státech komunistického bloku bylo alespoň tolerováno malé soukromé podnikání, v Československu byla státní i ta nejmenší hospoda či samoobsluha. Ani zemědělci nehospoďarili na vlastním, ale kolektivně. Církev, coby hlavní třídní nepřítel diktatury proletariátu, byla svého po staletí nabytého majetku zcela zbavena.

Po sametové revoluci byl započat proces odstátnění majetku. Ten se uskutečňoval (a dodnes uskutečňuje) dvěma souběžnými procesy. První z nich byl zjednodušeně označován jako restituce: jednalo se o navrácení majetku těm, kterým byl komunistickým režimem odňat způsobem, který nebyl považován za souladný s kritérii právního státu. Vedle něj probíhala privatizace: převádění státního majetku do rukou soukromých osob na základě kritérií nesouvisejících s historickým vlastnictvím věci. Oba procesy byly nezbytně nutné k obnovení standardního tržního hospodářství a demokratického právního státu.

Od počátku se plánovalo, že majetek církví a náboženských společností bude navrácen. V první polovině devadesátých let došlo k vydávání

jetkovém vyrovnání státu s církvemi a náboženskými společnostmi.

Základní struktura majetkového vyrovnání

Zákon o majetkovém vyrovnání však není pouze restitučním předpisem. Jeho ambicí bylo současně nastavit nové hospodářské vztahy mezi státem a církvemi. Ukončil proto také mnoho staletí trvající éru, kdy stát církvím přispíval na jejich hospodářské zabezpečení. (Zatímco před rokem 1948 stát církvím pouze částečně přispíval na jejich chod, po roce 1948 je zcela ekonomicky ovládl, přičemž tento stav trval až do roku 2012.)

Církev získaly více svobody – a také více odpovědnosti. Zákon proto neupravuje pouze vydávání majetku jejich původním vlastníkům, ale také tzv. finanční vypořádání státu s církvemi: po třicet let bude církvím postupně splácena finanční náhrada a po dobu sedmnácti let pak ještě přechodný příspěvek na podporu činnosti.

Cílem zákona je odčinit majetkové křivdy, kterých se na církvích dopustil komunistický totalitní režim. A současně jim také umožnit návrat k systému samofinancování.

Nadále se v textu budeme věnovat vydávání historického majetku.

Jaký majetek se vydává?

Církvím se nevydává veškerý historický majetek, ale jeho menší část. Zákon stanovuje kritéria vydávání. Především se musí jednat o majetek státu. Majetek, který byl v mezidobí převeden mimo sféru státu (na obce, kraje, fyzické a právnické osoby) je prakticky nevydatelný – pouze s výjimkou případů, kdy při takovém převodu docházelo k porušování právních předpisů.

Dále je třeba zjistit, které státní složce přísluší hospodaření s majetkem státu. Pouze Lesy České republiky, s. p. a Státní pozemkový úřad vydávají církevní majetek v celé jeho šíři. Ostatní povinné osoby mohou vydat pouze majetek splňující další kritéria – hovoříme o tzv. funkční souvislosti (majetek funkčně souvisel či souvisí se stávajícím církevním majetkem) či účelové určenosti (majetek byl

určen ke specifickým účelům ne-hospodářské povahy). Tak například pozemek, se kterým hospodaří Státní pozemkový úřad se vydá farnosti bez dalšího, zatímco kdyby s tím samým pozemkem hospodařila jiná státní složka, muselo by se prokázat, že sousedí například s jiným farním pozemkem.

Vydává se pouze majetek, který přešel na stát v důsledku tzv. majetkových křivd. Až na výjimky zde však nejsou problémy s jejich dokazováním.

I když jsou splněny základní podmínky vydání, může se ještě stát, že se uplatní výjimka a majetek se nevydá. Nevydávají se například pozemky, které byly po odnětí zastaveny (což je typický příklad farních polí, které byly v roce 1948 na okraji obcí a měst a kam se v pozdějších letech rozšířila zástavba).

Výzvy k vydání

Majetek se nevydává církvím automaticky. O každou jednotlivou věc se musí příslušná povinná osoba požádat formou tzv. výzvy k vydání. Ve výzvě musí být identifikován každý jednotlivý pozemek, stavba či movitá věc (například socha), jejíž vydání oprávněná osoba požaduje.

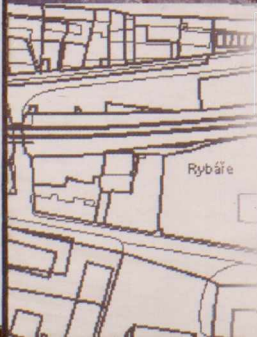
Výzvy k vydání se mohly uplatňovat pouze v roce 2013. Ve srovnání s jinými restitučními předpisy byla tato jednorocní lhůta velmi krátká a bylo pozoruhodné, jak úspěšně se s ní jednotlivé církevní složky vypořádaly. To by nebylo možné bez toho, kdyby již v období před přijetím zákona neměly alespoň základní přehled o svém historickém majetku.

Výzva neobsahovala pouze identifikaci věcí požadovaných k vydání, ale i řadu příloh. Jednalo se o výpisy z historických pozemkových knih, doklady prokazující existenci majetkové křivdy či právního nástupnictví oprávněné osoby. (Je potřeba si uvědomit, že v roce 1948 nebyly farnosti právními osobami a farní majetek byl vlastněn zejména prostřednictvím tzv. obročí – tato obročí byla postupně po roce 1983 rušena a slučována s farnostmi.) Některé výzvy tak čítaly i kolem sta stran.

Za jednu farnost bylo zpravidla podáno několik výzev, a to podle počtu povinných osob, které přicházely

majetku v malém rozsahu (zejména řeholním řádům): naprostá většina církevního majetku ovšem vydána nebyla, neboť se čekalo na přijetí potřebného obecného zákona. Ten byl přijat se zpožděním dvacet let proti jiným restitučním předpisům. Jedná se o zákon č. 428/2012 Sb., o ma-

etku podle zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi

v úvahu. Téměř v každé farnosti byla podávána výzva vůči Státnímu pozemkovému úřadu, Lesům ČR a Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových.

Dohody o vydání

Po doručení výzvy bylo povinností povinné osoby výzvu vyhodnotit a v případě splnění zákonných požadavků uzavřít s oprávněnou osobou tzv. dohodu o vydání. V důsledku dohody o vydání pak oprávněná osoba znovu nabyla vlastnictví ke svému historickému majetku.

Bohužel povinné osoby v naprosté většině nezvládly uzavřít výzvy v zákonných termínech. Zatímco sankcí v případě pozdního podání výzvy církví bylo nevydání majetku, v případě pozdního uzavření dohody žádné sankce neexistují.

V řadě případů povinná osoba odmítá dohodu uzavřít. Malá část z nich bohužel ani příliš jasně nevysvětlí proč (spokojí se s obecným konstatováním, že nebyly naplněny zákonné podmínky).

Řízení před Státním pozemkovým úřadem

V případě, kdy je předmětem výzvy tzv. zemědělská nemovitost (zjednodušeně zemědělský a lesní půdní fond), je možné bránit se proti uzavření výzvy u Státního pozemkového úřadu. Ten přezkoumá zákonné podmínky a i přes nečinnost povinné osoby může majetek vydat svým rozhodnutím. V současné době (jaro 2015) již přicházejí první taková rozhodnutí o vydání. To dokazuje, že církev byla v právu a zákon porušila povinná osoba.

Ani v těchto řízeních Státní pozemkový úřad nestihá plnit zákonné lhůty. Přístup jednotlivých krajských pracovišť je také dosti odlišný, a to jak co do rychlostí, tak co do výkladu zákona.

Státní pozemkový úřad také přezkoumává a schvaluje dohody o vydání, jestliže je předmětem vydání zemědělská nemovitost.

Státní pozemkový úřad je do restitučního procesu zapojen ve dvojediné roli. Nejdříve vystupuje jako povinná osoba – tj. jako složka státu hospodařící s majetkem, který má povinnost jej vydat. V případě své

nečinnosti pak následně vůči sobě vystupuje jako správní orgán a přezkoumává, zda měl povinnost majetek vydat.

Soudní řízení

Výše popsané řízení před Státním pozemkovým úřadem se týká pouze zemědělských nemovitostí. Jiných věcí nikoliv – tam zákon poskytuje ochranu pouze v podobě soudního řízení. Soud je tak jedinou možností v případě věcí nezemědělského charakteru: jedná se o pozemky v intravilánu obce, budovy, umělecká díla, prakticky cokoli, co není polem nebo lesem.

Bohužel se setkáváme v praxi s případy, kdy si je toho povinná osoba vědoma a kdy lze její postoj vystihnout asi takto: majetek vám nevydáme, zkuste si ho na nás vysoudit.

Soudní řízení je jedinou možností obrany také u zemědělských nemovitostí, jestliže ani Státní pozemkový úřad nenapraví chybu povinné osoby a majetek nevydá. Po jeho negativním rozhodnutí má oprávněná osoba pouze dvouměsíční lhůtu pro podání žaloby.

S ohledem na dosavadní postup vydávání je nepochybné, že řada případů u soudu nutně skončí. To nelze chápat jako konfrontační přístup ze strany církve. Soud je v našem právním systému institucí, která zákon vykládá nezávisle na moci výkonné (vládě a jejich dalších složkách), a poskytuje ochranu právům.

Média možná budou za každou soudní žalobou hledat touhu církve po majetku. My však víme, že jedinou motivací k jejímu podání bude touha po dosažení spravedlnosti. Přejme si, aby žalob bylo co nejméně – tj. aby povinné osoby postupovaly v souladu se zákonem a vydaly vše, na co existuje právní nárok.

JUDr. Jakub Kříž, Ph.D.,
právní poradce Biskupství litoměřického

Restituční

Od shromažďování podkladů k uzavření

Oddělení správy majetku

Během roku 2013 pracovníce restitučního oddělení zpracovávaly a odesílaly výzvy k vydání majetku podle zákona o církevních restitucích. Stěžejní pro zpracování výzev k vydání nárokovaného majetku bylo mimo jiné zpřístupnění aplikace Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního, která umožnila zpracovat srovnávací sestavení parcel pozemkového katastru na katastr nemovitostí. Pracovat v této aplikaci však bylo možné až od února roku 2013, takže zákonem stanovená lhůta pro odeslání výzev do konce roku 2013 byla velmi krátká, téměř šibeniční. O tom se pracovníce restitučního oddělení záhy přesvědčily, když na mapách porovnávaly tisíce historických církevních parcel s dnešním stavem. Sluší se poznamenat, že pracovníci katastrálních úřadů jim byli v případech řešení problémů ve většině případů opravdu nápomocni. Náročné bylo také dohledávání listin prokazujících nárok na vydání nemovitostí, které musely být připojeny k výzvám. Většina knihovnických vložek i dalších dokladů o způsobené majetkové křivdě byla sice uložena v archivu biskupství, případně dohledána ve státních okresních archivech či ve farnostech, ale při prohlížení zpřístupněných jmenových rejstříků vlastníků na stránkách Českého katastrálního úřadu se podařilo občas objevit ještě další knihovnické vložky se zabavenými pozemky, které dosud nebyly biskupstvím evidovány.

Lhůtu se přes všechny potíže podařilo dodržet a výzvy byly včas odeslány.

Zdálo by se, že následující rok 2014 už nebude pro restituční oddělení tak náročný, leč ukázalo se, že proces navrácení majetku je zdoluhavý a klade vysoké nároky na administrativu. Je nutné sledovat zákonné lhůty pro vydání majetku a v případě nečinnosti státních institucí či odmítnutí vydání včas podat návrh na zahájení správního řízení. Celý tento proces navrácení majetku zahrnuje mimo jiné hlavně neustálou komunikaci a korespondenci s pracovníky státních institu-

cí, kontrolu návrhů dohod, evidování jednotlivých vydávaných pozemků, sledování rozhodování krajských pozemkových úřadů o schválení těchto dohod a o návrzích na zahájení správního řízení, hlídání lhůt pro podání případného odvolání, řešení problémů s odmítnutím vydání některých parcel za pomoci právního poradce, spolupráci s vikariátními účetními i administrátory, sledování a kontrolu celého procesu až k vyrozumění o vkladu na list vlastnictví farností. Proces vydávání pozemků letošním rokem ještě zdaleka nekončí.

Je to práce náročná, ale zároveň velmi zajímavá a je třeba říci, že pracovníce restitučního oddělení si velmi dobře rozumějí, vzájemně si pomáhají a není nouze ani o humor. Také vikariátní účetní i administrátoři jsou vstřícní a ochotní a není důvod si ve většině případů stěžovat ani na pracovníky vydávajících institucí. S trochou dobré vůle lze všechno zvládnout snáze.

Mgr. Eva Navrátilová

Archiv

Vzhledem k tomu, že se tzv. restituce již svou podstatou obracejí do minulosti, byli do přípravy podkladů sloužících k sestavování „výzev“ zapojeni rovněž pracovníci biskupského archivu. Vedle vyhledávání potřebných dokumentů ve svém archivu, navštěvovali již od roku 2012 státní archivy, a to v rámci restitucí nemovitostí a movitých předmětů. Vzhledem ke komplikovanosti některých kauz nebylo toto dohledávání ještě ve všech případech dokončeno.

Mgr. Martin Barus

Restituce movitých předmětů

Jak bylo mnohokrát publikováno v médiích, bylo možné v rámci majetkového vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi podat výzvy a požádat o navrácení nejenom nemovitostí, ale i předmětů movité povahy, jakými jsou například sochy, obrazy,

oltáře, knihy nebo archiválie.

Od jara do konce roku 2013 strávili zaměstnanci Biskupství litoměřického mnoho hodin v archivech, kde dohledávali cenné informace o tom, co se stalo s předměty kulturní a archivní povahy, které tvořily původně majetek předchůdců stávajících právnických osob na území litoměřické diecéze. Je možné konstatovat, že tato mravenčí práce přinesla svoje ovoce. Při pátrání byla významnou i spolupráce s dalšími diecézemi. Některé dokumenty se podařilo dohledat ve vlastním archivu Biskupství litoměřického, řada z nich však byla v archivech státních nebo jejich institucí.

Celkem bylo podáno šest výzev na movité předměty a jedna výzva vztahující se jak na nemovitost, tak na soubor movitých předmětů, patřících k této nemovitosti.

V roce 2014 byla uzavřena dohoda k výzvě adresované Národnímu muzeu v Praze, a to na sbírku předmětů bohosudovského misijního muzea (celkem asi 1 000 vydaných předmětů). Další výzva, týkající se archivního fondu, je před podpisem dohody. U zbývajících výzev jednání o navrácení stále probíhají a nejsou ukončena. Kromě Národního muzea byly adresáty výzev Archiv bezpečnostních složek, Ministerstvo kultury České republiky, Národní galerie v Praze, Národní knihovna České republiky, Národní památkový ústav v Praze a Státní oblastní archiv v Litoměřicích.

Od začátku bylo Biskupstvím litoměřickým deklarováno, že i když budou předměty navráceny, budou v případě zájmu instituce, ve které se nacházejí, ponechány na základě uzavřené smlouvy o výpůjčce na místě, aby mohly být i nadále vystaveny v expozicích a zpřístupněny veřejnosti.

Snad je možné být konkrétnější u Národní galerie v Praze, kde bylo požádáno o vrácení dvou gotických oltářů a plastiky Panny Marie v naději z Duban, které se nacházely v Diecézním muzeu v Litoměřicích. Jeden z těchto oltářů se podařilo spolu se sochou Panny Marie vypůjčit od Národní galerie na výstavu „Ad

Biskupské kurii

dohod o vydání

gloriam Dei – 130 let Diecézního muzea v Litoměřicích a 20 let jeho obnovené existence“, která se koná v prvních měsících roku 2015 v Severočeské galerii výtvarného umění v Litoměřicích. Významná je skutečnost, že dubanské předměty byly uvedeny v přírůstkovém seznamu muzea jako první tři položky.

Řada setkání s pracovníky archivů, muzeí a galerií a také s úředníky ve státní správě svědčí o tom, že vyrovnání se s minulostí není jednoduchým procesem. Vždy záleželo a záleží spíše na konkrétní osobě a jejím přístupu a snaze překlenout to špatné, co se stalo. Kéž se podaří, aby v budoucnosti docházelo spíše ke společné tvůrčí spolupráci.

Mgr. Jana Chadimová

Restituce na kancléřství

V úterý 25. června 2013 podepsal generální vikář P. Stanislav Příbyl první výzvu k vydání majetku podle zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi. Byla první a do konce roku 2013 následovaly další, celkem bylo za více než 300 právních subjektů litoměřické diecéze zpracováno a podáno 637 výzev na vydání majetku.

Co všechno tomu předcházelo a o jaké záznamy jsme se vlastně mohli opřít? Jednalo se o téměř mravenčí práci. Bylo nutné shromáždit a analyzovat záznamy o majetku, který jednotlivé subjekty před rokem 1948 vlastnily, sloučit mnohé tyto historické právnické osoby (beneficia, nadace...) se současnými farnostmi, dohledat v pozemkových knihách čísla a s pomocí srovnávacích tabulek spárovat historická parcelní čísla s těmi současnými. Část těchto historických podkladů byla k dispozici v archivu biskupské kurie, další vyhledávaly referentky restitučního oddělení ve státních okresních a oblastních archívech na území diecéze. Důležitým pramenem byl také přehled o historickém majetku, který zpracovával před pádem totality tehdejší právník biskupství JUDr. Miloslav Franc. Práce byla zčásti ulehčena tím, že podle zákona o restitucích byl dálkový přístup do katastru nemovitostí bezplatný.

Abyste mohlo Biskupství litoměřické zastupovat jednotlivé farnosti při podání žádostí o vydání majetku, bylo třeba zajistit ode všech statutárních zástupců plné moci. Na kancléřství pak proběhla kontrola formální správnosti jednotlivých žádostí. Všechny žádosti (někdy i přes sto stran) bylo třeba zkontrolovat po formální stránce, svázat tak, aby nemohly být jednotlivé listy vyjímány nebo naopak vkládány. Po podpisu generálního vikáře pak byly distribuovány jednotlivým povinným osobám, jednalo se zejména o Státní pozemkový úřad, Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových a další. Proces podávání žádostí skončil 31. prosince 2013.

Práci s oběhem dokumentů na úřadu litoměřického biskupa usnadňuje program spisová služba, který vyvíjí skupina programátorů královéhradeckého biskupství pro potřeby jednotlivých biskupství. Důležitá je přesná evidence pohybu jednotlivých dokumentů, jejich zpracování a odeslání příslušným úřadům. Tento software je koncipován pro používání v církevním prostředí a přizpůsoben církevní struktuře. Každého půl roku se schází pracovní skupina zástupců jednotlivých biskupství, připomínkuje a hodnotí práci s programem a vytváří koncepci jeho dalšího vývoje.

Vydávání maj

V současné době vzniká na podobném principu program na správu majetku, který by měl stejně jako předchozí spisová služba pokrýt požadavky na fungování v církevním prostředí a především usnadnit evidenci majetku a jeho optimální správu.

Mgr. Miloslav Marek, kancléř

V kanceláři u generálního vikáře

Lámat si hlavu, jak uživit zástup, který přišel naslouchat Kristu, je úkol hodný Ježíšova učedníka.

Proces majetkového vyrovnání mě bezesporu každý den významně zaměstnává. Zákon o majetkovém vyrovnání obsahuje tři prvky, které mají pomoci církvím jednak k částečnému narovnání křivd v minulosti, jednak k nastavení budoucího financování církví. Jsou to restituce majetku, příjem a hospodaření s finanční náhradou a postupně se zmenšující podpora provozu církví ze strany státu. Postarat se o hladký a pokud možno úspěšný provoz těchto tří nástrojů ekonomické existence je pod vedením diecézního biskupa a ve spolupráci s kolegy mým úkolem.

To, že mohu být jedním z činitelů tohoto procesu kompletního ekonomického přerodu života církve, je pro mě velkou výzvou, šancí i životní školou. Bez nadsázky jsem za to velmi vděčný.

Litoměřická diecéze v posledních sto letech nepatřila mezi diecéze nijak bohaté. Na mnoha místech vidíme „zašlou slávu“. Velké kostely plné kvalitních uměleckých děl, v nichž se

krčí hrstka věřících, svědčí o slavné minulosti, ale také o velkých starostech s tímto dědictvím, které je nejen problémem dneška, ale i otázkou budoucnosti.

Je tedy potřeba nejen vykonávat běžnou administrativní práci, ale rovněž přemýšlet o budoucnosti, plánovat jak strategické postupy, tak jednotlivé konkrétní kroky.

Restituce vyžadovaly vytvořit ve spolupráci s dalšími diecézemi v České republice fungující systém, který by v šibeničních termínech, daných zákonem, zajistil pokud možno bezchybné podání výzev k navrácení majetku, řešil procesy odvolání a správních řízení, zajistil evidenci všech jednotlivých vydávaných součástí majetku a jeho vydání a předání jednotlivým majitelům. Když během posledních patnácti měsíců někdo přišel do mé kanceláře, většinou si mohl všimnout velkého množství dokumentů, které bylo potřeba podepsat: nejprve výzvy k vydání majetku, později dohody o vydání, případně návrhy na zahájení správního řízení. Některé dokumenty se vyhotovovaly a vyhotovují až v sedmi exemplářích. Čeká nás ještě jedna administrativní vlna, a to případné soudní spory.

Úspěšné procesy jsou nakonec završeny vkladem do katastru nemovitostí, k němuž je třeba vyhotovit a podat návrh. U lesních pozemků dochází k fyzickému předání, doprovázenému množstvím dokumentů. Zde je třeba

podepsat ještě předávací protokoly, tentokrát v pěti exemplářích. Zdálo by se tedy, že se jen podepisuje a podepisuje.

Tato moje činnost je však završením mravenčí a namáhavé práce mnoha kolegů na biskupské kúrii i v terénu. Na procesu vydání se podílejí restituční referenti, vikariátní účetní, statutáři jednotlivých farností a dalších církevních subjektů, vedoucí restitučního oddělení, diecézní ekonom, právní poradce, kancléř a jeho kole-

gyně. Všechno se musí také odnést na poštu, případně poslat elektronickou cestou, takže nesmíme zapomenout na pracovníka poštovního protokolu a správce počítačových technologií.

Než tento proces začal probíhat, bylo potřeba jej celý vymyslet a vtěsnat do metodických pokynů, vytvořit vzorové dokumenty, zajistit přístup do různých počítačových systémů a další kroky, které se rychle zapomínají, ale které byly v určitém okamžiku nezbytné. A to všechno pod tlakem neúprosných lhůt: tu něco do konce roku, tu cosi do šesti měsíců, do dvou měsíců či do třiceti dnů. Zatím jsme přišli na jednu jedinou chybu, což je poklona jak systému, tak všem, kteří se na celém restitučním procesu podílejí.

Neméně náročná, ale také neméně zajímavá je práce s finanční náhradou. Tu je potřeba proinvestovat tak, abychom z výnosů investic uživili celou diecézi „na věčné časy“. Kvůli vypracování strategického plánu hospodaření diecéze jsme strávili přibližně deset dní mimo běžný ruch biskupské kurie. Bylo potřeba vymyslet a oponovat systém, který by zajistil vodítka pro dobré a bezpečné investování a pro efektivní kontrolu této činnosti. Investice se realizují jednak proměnou finančních prostředků v majetek, většinou budovy, ale rovněž podílem na finančním investování. I tyto postupy byly vtěsnány do nutných metodických pokynů a tabulek, které umožňují rychle a kompetentně se rozhodovat, rozhodnutí oponovat, schvalovat či zamítnat a nade vším mít potřebnou kontrolu a přehled v jakémkoli okamžiku. V těchto činnostech se nelze zmylit, protože na nich závisí budoucnost diecéze.

Práce s třetím instrumentem zákona o majetkovém vyrovnání, totiž s příspěvkem na provoz, tj. na platy, se zdá být nejjednodušší. Úkolem v této oblasti je totiž co nejvíce ušetřit. Je však třeba mít na zřeteli nutnost hladkého provozu farností a diecéze i lidská hlediska, protože ušetřit se dá jen za snížení pracovních úvazků.

Zdá se, že protikladné požadavky jsou často neřešitelné. Tehdy si vzpomenu na výrok jednoho svého kolegy generálního vikáře ještě z dob, kdy jsem byl farářem: „Mírná nouze probouzí v člověku kreativitu.“ A nezapomí-

etku podle zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi

nám ani na poučku, která bývá zmiňována v příručkách managementu: „Tam, kde není možné žádné řešení, je třeba nalézt ještě další tři“.

Ale já nejsem jen úředník a manažer. Jsem především kněz. Co s tím? Paradox-

ně to není v rozporu. Bůh se chová – jak se můžeme dočíst na jiném místě tohoto časopisu – ekonomicky. Své dary rozdává hojně, ale přesto s nimi hospodaří, je milosrdný i spravedlivý. Jsem přesvědčen, že lámat si hlavu, jak uživit zástup, který přišel naslouchat Kristu, je úkol hodný

Ježíšova učedníka. Věřím, že to, co dělám, je součástí mého povolání, zvláště když slyším Ježíšova slova: „Vy jim dejte jíst!“ (Mt 14,16). Rád bych mu jeho dílo nepokazil.

P. Stanislav Přibyl, generální vikář

Naše lesy - získání lesních pozemků

V roce 2014, stejně jako v roce 2015, na území diecéze převzaly anebo ještě převezmou Biskupství litoměřické a některé z našich farností od Lesů České republiky, s. p. (dále jen LČR, s. p.) lesní pozemky podle zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi. Po ukončení celého restitučního procesu by se mělo jednat o celkem asi 1200 ha lesů.

V praxi to znamenalo, tak jak to již mnozí administrátoři farností zažili, že po „úředním“ schválení dohody o vydání pozemků od státního pozemkového úřadu, jeho nabytím právní moci a zapsáním pozemků na list vlastnictví na příslušném katastrálním úřadu mohlo dojít k fyzickému předání lesních pozemků v „terénu“.

Při venkovní pochůzce, zpravidla organizované zástupcem biskupství – lesním správcem Ing. Zdeňkem Vrchovským, byly předány a označeny uživatelské hranice přebíraných lesních pozemků společně se zástupci příslušné lesní správy LČR, s. p. – jejím lesním správcem, revírníkem, popřípadě pracovníkem pozemkové evidence.

V závěrečném protokolu o předání majetku pak byla uvedena případná zjištění o stavu lesa či pozemků, která byla v rozporu se zásadami řádného hospodaření (přítomnost černých skládek, neúplné zalesnění holin po těžbě apod.), včetně požadavků na jejich nápravu. V textu protokolu je rovněž uveden výčet požadovaných mapových a textových příloh, které tvoří tzv. „příslušenství“ k předávaným nemovitostem, nutné pro vlastní hospodaření v lesích a vedení lesní hospodářské evidence. Konečnou tečku za celým předávacím procesem pak tvoří podpisová doložka generálního vikáře na

předávacím protokolu, která celou agendu přebírání majetku ukončuje.

Správa lesních pozemků

Vlastnictví lesa a hospodaření v něm upravuje zákon č. 289/1995 Sb., o lesích.

Co je důležité vědět?

- Veškeré lesní pozemky musí být obhospodařovány dle lesního zákona (LZ) a nesmí být využívány k jiným účelům, výjimky povoluje příslušný orgán státní správy lesů na pověřeném úřadu (magistrátu či městském úřadě).
- Za stav lesa a způsob hospodaření nese odpovědnost vždy v první řadě vlastník, ať už je to právnická či fyzická osoba, s tím, že toto hospodaření je povinen zajišťovat v součinnosti s tzv. odborným lesním hospodářem (OLH) s licencí, který pro něj zabezpečuje pro vlastníka odbornou úroveň hospodaření (dozor) v souladu s LZ, komunikaci s úřady, žádost o dotace apod. Svého OLH si může vlastník (do 50 ha lesa) zvolit sám (evidenci vede pověřený úřad) a pak si bude hradit sám náklady na jeho činnost. Nevybere-li si vlastník OLH sám, přidělí mu jej pověřený úřad a jeho činnost bude hradit stát. Zde je nutné zdůraznit, že pověřený OLH vykonává ze své funkce jen dozor nad odborností (doporučení technologických postupů, návrhy a naléhavost opatření) a dodržování LZ, ale vlastní hospodářská činnost (práce v těžební a pěstební činnosti, prodej dříví) mu nepřísluší.

Co nás čeká – jaký je koloběh prací v lese, co musíme neustále zvažovat?

- jak, kde a co v lese vysazovat, aby byly splněny zákonné lhůty
- jak ochránit vysázené sazenice, aby byla splněna kontinuita reprodukce lesa
- jak vychovávat mladé lesní porosty,

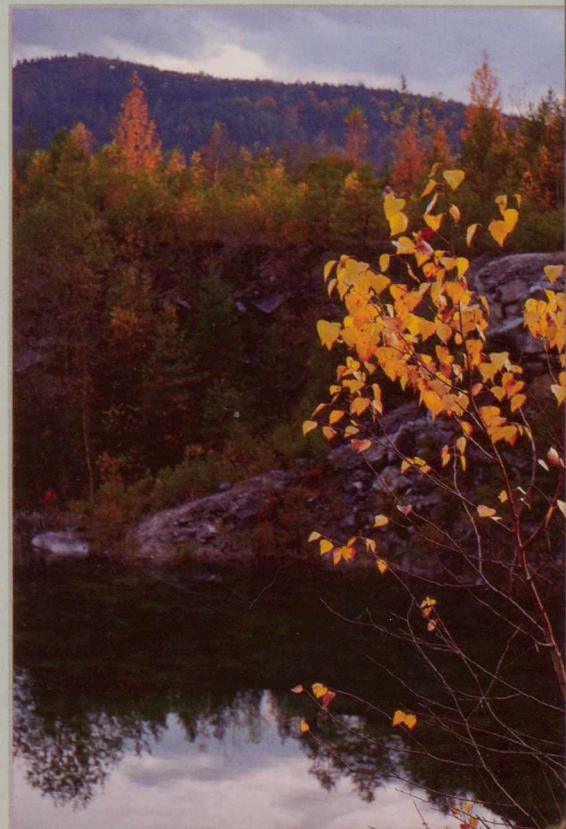
aby se zvyšovala hodnota dříví

- jak dbát na ochranu lesa, aby nebyly poškozovány zájmy sousedních vlastníků (nebezpečí požáru, rozšíření lesních škůdců – kůrovce apod.)
- jakou zvolit těžební technologii, kdy a kde realizovat prodej vytěženého dříví
- jak zajišťovat kromě produkce dříví, další funkce lesa (ochrannou, rekreační atd.)
- kde na to všechno vzít peníze....

Co si musí každá farnost v naší diecézi vlastnící lesy co nejdříve rozhodnout?

Buď bude hospodařit v lesích ve 100 % vlastní režii samostatně nebo hospodaření svěří na základě pachtovní smlouvy nově vzniklé společnosti Diecézní lesy Litoměřice, s. r. o., která pak dlouhodobě zajistí jak dozor odborného lesního hospodáře, tak praktický výkon hospodaření.

Společnost Diecézní lesy Litoměřice, s. r. o. se sídlem v Litoměřicích byla

Diecézní lesy Litoměřice, s.r.o.

IČ: 03662331

Právní forma:

Společnost s ručením omezeným
Do obchodního rejstříku
byla společnost zapsána 8. ledna 2015

Spisová značka:

C 34715 vedená u Krajského soudu
v Ústí nad Labem

Sídlo společnosti:

Komenského 748/4, Předměstí,
412 01 Litoměřice

Statutární orgán:

Jednatel: Richard Kirbs

Dozorčí rada:

Počet členů dozorčí rady: 3

Předseda dozorčí rady:

Stanislav Příbyl

Člen dozorčí rady:

Zuzana Bumbová

Člen dozorčí rady:

Jakub Kříž

Společníci:

Biskupství litoměřické – jediný společník

Základní kapitál:

200 000,- Kč

Kontaktní osoba:

Ing. Zdeněk Vrchovský, lesní správce

Tel.: +420 731 402 566

E-mail: vrchovsky@dltm.cz

založena 8. ledna 2015 za účelem zabezpečení odborné péče a společného hospodaření s lesními pozemky ve vlastnictví biskupství a farností litoměřické diecéze. Cílem je zajistit finanční vyrovnanost lesního hospodaření i na pozemcích o malé rozloze a roztroušené držbě v rámci vikariátních území, a to na základě vzájemné, časově diferencované ekonomické solidárnosti.

Společnost má samostatnou právní subjektivitu, jediným zakladatelem a společníkem této obchodní společnosti je Biskupství litoměřické. Rozhodovací pravomoci jsou rozděleny mezi jednatele, dozorčí radu a jediného společníka, jímž je Biskupství litoměřické.

A nakonec – co si můžeme přát?

Ať už zvolíme jakoukoli formu obhospodařování našich církevních lesů, přejme si, abychom svou prací a stavem našeho lesa širokou veřejnost co nejdříve přesvědčili o tom, že jsme řádnými a odpovědnými hospodáři na svém místě, s blízkým vztahem k přírodě, s vyváženým přístupem k potřebám člověka a životního prostředí.

*Richard Kirbs,
vedoucí restitučního oddělení,
jednatel společnosti
Diecézní lesy
Litoměřice, s. r. o.*

Setkání s ekonomickými radami farností v listopadu 2014

Ve dnech 19. a 20. listopadu 2014 se uskutečnila plánovaná setkání generálního vikáře P. Stanislava Příbyla a dalších osob, které se věnují administraci procesu majetkového vyrovnání mezi státem a církvemi, s ekonomickými radami farností litoměřické diecéze.

První ze setkání, které se uskutečnilo ve středu 19. listopadu, bylo v Jablonném v Podještědí. V téměř zaplněné bazilice bylo setkání zahájeno v 18 hodin mší svatou, při níž koncebrovali kněží převážně z východní části litoměřické diecéze. Hlavním celebrantem a kazatelem byl generální vikář, který ve své homilii zdůraznil nutnost hospodařit s hřivnami, o nichž pojednávalo

evangelium čtené ten den. Hřivnami jsou myšleny všechny schopnosti, jimiž byl člověk obdarován. Nikoli jako hotovými věcmi, ale jako prostředky, s nimiž se má hospodařit a které mají být rozmnožovány a zušlechťovány. Při této mši svaté byl proces majetkového vyrovnání v litoměřické diecézi svěřen pod ochranu a přímluvu svaté Zdislavy, která je v Jablonném v Podještědí pohřbená. Generální vikář dále řekl: „Nejen církve, ale celá společnost očekává, jak s touto hřivnou naložíme. Nejsou to špinavé peníze, protože do tohoto bohatství bylo umístěno nesčíslné množství dobrých úmyslů našich předků. Stojíme nad bohatstvím podle měřítek tohoto světa, ale

naším úkolem, do něhož máme vložit všechny hřivny církve, je toto bohatství přetavit do bohatství jiného – do schopnosti svobodně a účinně sloužit dobrému Bohu a bližnímu, který potřebuje Boží blízkost. Kdysi jsem si řekl větu, kterou rád opakuji, a jsem přesvědčen, že se za ni nemusím stydět: ‚Chci být bohatý...‘ Ano, ‚chci být bohatý, abych mohl být štědrý.‘ (...) Stojíme nad hrobem jedné ženy, která byla bohatá, aby mohla být štědrá. S její štědrostí se setkáváme na každém kroku, a to nejen zde, ale po celém světě. Ať ona, svatá Zdislava, je patronkou i našeho snažení, abychom v rodině církve byli bohatí proto, abychom mohli být po Božím i jejím vzoru velkorysí.“

Po mši svaté, která byla zakončena modlitbou na hrobě svatě Zdislavy, se přítomní setkali nad problematikou majetkového vyrovnání v refektáři konventu dominikánů.

Setkání bylo zahájeno příspěvkem JUDr. Jakuba Kříže, Ph.D., právního poradce Biskupství litoměřického, na téma: „Majetkové vyrovnání státu s církvemi: právní perspektiva“. V příspěvku byla vysvětlena situace církevního majetku a financování církvi před účinností zákona č. 428/2012 Sb., především v rámci norem komunistického právního řádu, kdy nebylo účelem tzv. církevních zákonů církve podporovat, ale „obrat“ je o majetek a tak je moci lépe ovládat. Následně byla vysvětlena konstrukce tzv. restitučního zákona s jeho třemi posláními:

„Navrátit alespoň část majetku ukradeného komunisty, dosáhnout stavu majetkové odluky církvi od státu a zachovat model omezené kooperace mezi státem a církvemi.“ Závěr příspěvku byl věnován popisu procesu majetkového vyrovnání, statistickým údajům a byly vyjmenovány a zodpovězeny nejčastější námitky veřejnosti proti majetkovému vyrovnání. V litoměřické diecézi bylo podáno 637 výzev k vydání 8862 položek majetku u 22 povinných osob.

V den příspěvku byly uzavřeny dohody na 2907 položek o výměře přibližně 2980 ha.

Následoval diskurz diecézní ekonomky Bc. Zuzany Bumbové. Ve své prezentaci zmínila situaci financování církvi před účinností zákona o majetkovém vyrovnání, vysvětlila principy hospodaření s nově nabytým majetkem a s finanční náhradou za nevydaný majetek. Představila strategický plán hospodaření litoměřické diecéze na třicet let a prezentovala rovněž první investiční počiny pro zhodnocení majetku i finanční náhrady. Příspěvek se rovněž věnoval spolupráci mezi farnostmi a biskupstvím a vzájemné solidaritě, jejímiž nástroji jsou jak Svépomocný fond, tak plošné pojištění církevního majetku na území diecéze. Ke konceptu ekonomické spolupráce mezi biskupstvím a farnostmi Zuzana

Bumbová řekla: „Z biskupství jsou do farností hrazeny veškeré nebo téměř veškeré personální náklady, v současné době ve výši přibližně 87 milionů a je zde zpracovávána veškerá personální agenda kněží a laiků. Biskupství dále poskytuje pomoc ve stavební činnosti, pomoc účetním, právní pomoc a různé příspěvky. Z farností na biskupství přicházejí vyhlášené sbírky, ale ne všechny sbírky zde zůstávají. Pět z deseti vyhlášených sbírek je dále posíláno na Českou biskupskou konferenci. Farnosti dále platí odvody do Svépomocného fondu. Farnosti odvedou přibližně deset procent ze svých příjmů a biskupství z tohoto fondu pomáhá farnostem, které to potřebují.“

Třetím přispívajícím byl generální

Obraz sv. Vavřince z hrobu sv. Zdislavy v bazilice v Jablonném v Podještědí

vikář P. Stanislav Příbyl, který hovořil o některých teologicko-ekonomických souvislostech majetkového vyrovnání a hospodaření. Jeho příspěvek s názvem „Není ze světa, ale je poslána do světa“ si můžeme přečíst na jiném místě tohoto čísla.

Následovala diskuse, při níž se důstojní páni i členové ekonomických rad ptali na konkrétní záležitosti spojené s tzv. restitucemi a nebo žádali vysvětlení některých termínů či zodpovězení otázek. Výsledkem této diskuse je článek v tomto čísle s názvem „Otázky a odpovědi k majetkovému vyrovnání“.

Překvapením pro všechny zúčastněné byl velký počet shromážděných, tak velký, že nestačil ani refektář v Jablonném, ani občerstvení, velkorýse připravené bratřími dominikány, kterým za to patří upřímný dík.

Den nato, ve čtvrtek 20. listopadu 2014, se totéž setkání uskutečnilo v Litoměřicích. Mše svatá v 18 hodin byla přenášena Radiem Proglas. Hlavním celebrantem byl opět generální vikář P. Stanislav Příbyl. Pozvání na mši svatou i na následné setkání přijal Mons. ThLic. Tomáš Holub, Th.D., generální sekretář České biskupské konference, který při tomto setkání nahradil doktora Jakuba Kříže.

Generální vikář v kázání zdůraznil, že život v církvi je životem „v tomto čase mezi Jeruzalémem biblickým a nebeským (...) v Jeruzalémě novém. Novým Jeruzalémem, místem, kde bydlí Bůh uprostřed svého lidu, je totiž církev – ‚kyriaké ekklesia‘ – Pánovo společenství. Podle Ježíšových představ o Jeruzalému, které jsme (...) slyšeli v evangeliu, má být toto město místem pokoje a poznání. (...) Příležitost, pro kterou se scházíme, je pohledem do budoucnosti církve v naší zemi. To, co nás potkalo a v čem nyní žijeme, není naše ohrožení, (...) ale je to naopak čas, kdy nám Bůh nabízí svou přízeň. Tato přízeň se neprojevuje hotovým servisem pro pohodlí církve a jejích členů. Jsou nám nabízeny šance, kapitál, který máme zúčtovat vlastním umem spojeným s Boží pomocí, která nám je vždy k dispozici.“

Setkání s ekonomickými radami farností následovalo v suterénu biskupské kurie. I toto setkání bylo hojně navštíveno, takže se nedostávalo míst a bohužel bylo i špatně slyšet. Poučením z tohoto setkání byla následná instalace ozvučovacího zařízení.

Setkání, kterého se zúčastnil i pan biskup Jan Baxant, mělo podobnou strukturu jako setkání v Jablonném. V závěru první poloviny tohoto setkání vystoupil Mons. Tomáš Holub a vysvětlil některé principy procesu majetkového vyrovnání, popsal supervizi procesu z České biskupské konference i pozici Svatého stolce v tomto procesu. Následovala přibližně hodinová diskuse na témata spojená s majetkovým vyrovnáním i diskuse nad konkrétními investičními záměry.

Obě setkání byla až na výjimky hodnocena velmi pozitivně. Mnozí duchovní i členové ekonomických rad farností vyjádřili přání, aby tato setkání byla organizována opakovaně. Nejen kvůli informacím, ale také kvůli diskusi mezi farnostmi a pro možnost vzájemného sdílení dobrých nápadů v nich realizovaných.

Redakce

Památkov

Římskokatolická církev je jedním z největších vlastníků kulturních památek v České republice. V jisté perspektivě dokonce vlastníkem největším. Toto bohatství je však dvojsečným mečem. Je nutné se o ně starat, avšak to je mnohdy nad síly farností i církve jako takové.

Památková péče v České republice

Na začátku tohoto článku je třeba říci, že památková péče v České republice je na vysoké úrovni, má více než stoletou tradici a díky ní se mnohá kulturní díla zachránila nebo zachovala bez většího porušení. Problémem filosofie památkové péče, tak jak ji předkládá zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, je její nevyrovnanost a velká zátěž pro vlastníka při absenci větší zodpovědnosti ukladatelů povinností.

Památkový zákon je veřejnoprávní normou, to znamená, že stát zde nevystupuje jako rovnocenný partner s dalšími vlastníky, ačkoli je sám také vlastníkem, ale je tím, kdo podmínky památkové péče určuje, kontroluje a také sankcionuje.

Péče o kulturní dědictví je v naší zemi dlouhodobě podfinancovaná. Jedním z důvodů tohoto stavu jsou majetkové změny ve vztahu k církvím, které nastoupily po roce 1948. Tehdy byly zrušeny patronáty a stát se na základě zákona stal jakýmsi univerzálním patronem. Protože však bylo záměrem této právní úpravy církev (mám na mysli římskokatolickou církev) ovládnout, utiskovat a následně zcela zlikvidovat, byl tento patronát spíše snahou o likvidaci ekonomickými prostředky. Když k tomu připočteme násilnou změnu vlastnických vztahů, spojenou s vysídlením německého obyvatelstva po druhé světové válce, pochopíme, proč zrovna na území litoměřické diecéze je stav památkového fondu tak tristní.

Po roce 1989 navíc došlo k masivnímu vykrádání a vandalskému ničení kostelů, takže se napáchaly někdy i větší škody po nabytí svobody než v letech 1948-1989.

Zákon o památkové péči tyto obtíže minulosti nebere v potaz. Specifikuje jasně úlohu vlastníka kulturní památky: „Vlastník kulturní památky je povi-

nen na vlastní náklad pečovat o její zachování, udržovat ji v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením. Kulturní památku je povinen užívat pouze způsobem, který odpovídá jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě a technickému stavu.“ (§ 9, odst. 1)

Dobře víme, že tomuto paragrafu v našich podmínkách nelze beze zbytku dostát, někde se tomuto ideálu nelze ani zdaleka přiblížit.

Velkou bolestí je způsob vzniku kulturních památek a dopad tohoto faktu na omezení vlastníka. Prohlášení za kulturní památku je ve veřejném zájmu. Vlastník je sice účastníkem řízení o prohlášení, ale jeho vliv na výsledek je minimální a pozice v řízení pouze formální. Po zapsání předmětu či nemovitosti do seznamu památek však vlastníku vznikají především povinnosti. Jde o svého druhu omezení vlastnického práva. Nevyrovnanost práv a povinností adresátů zákona je jedním z nejvíce diskutabilních bodů koncepce památkové péče v naší zemi.

Dalším problémem v památkové péči je její nákladovost. Podle zákona musí být památka nikoli pouze opravena, ale pokud jde o výtvarné dílo nebo uměleckořemeslnou práci, musí být restaurována. Toto restaurování „*může provádět fyzická osoba, která je plně svéprávná a bezúhonná, na základě povolení*“ (§ 14a, odst. 1). Licencovaní restaurátoři i nařízené technologie, uvedené v tzv. závazném stanovisku, jsou zdrojem tzv. památkových vícenákladů. Vlastník památky si může sice požádat o příspěvek na zachování a obnovu kulturní památky, ale tento je nenárokový (§ 16).

Tak jako v jiných obdobných případech, i v oblasti péče o památky, je společností v pokušení žít v iluzi, že církev díky procesu majetkového vyrovnání velmi zbohatla. Domnívá se tedy, že si musí nadále o své památky pečovat sama a musí je uvést do odpovídajícího stavu co nejrychleji, nejlépe hned. Tato situace vhná vlastníky sakrálních památek do nezáviděníhodné situace.

Jak z této situace ven? Jak nepropad-

lá péče – spolupráce se státem nebo noční můra?

nout beznaději? Jak i v této situaci usilovat o kooperaci se státem a samosprávami?

Znalost problematiky

Prvním předpokladem je dobrá znalost celé problematiky. Proto se musíme sami poučit a následně vysvětlovat druhým. Dovolím si v této situaci nanést několik tezí:

- Církev péči o kulturní dědictví chápe jako svou prioritu. Ochranu těchto vzácných věcí má ve svých genech. V Kodexu kanonického práva najdeme následující vyjádření: „K ochraně posvátného a drahocenného majetku se použije řádné péče o udržování a vhodných prostředků k zabezpečení.“ (kán. 1120 § 2)
- Péče o kulturní dědictví církve je péčí církve o vlastní identitu, protože sakrální umění je zhmotněním evangelia. To je rovněž důvod, proč církev chápe ochranu kulturního dědictví jako prioritu.
- Péče o kulturní dědictví je jednou z priorit, nikoli však první ani absolutní prioritou. Vysvětlením postoje k majetku může být latinský termín „bonum temporale“, jímž se církevní majetek označuje. Je to bonum (dobro), ale jen temporale (časné). Dobra věčná mají větší váhu.
- Péče o kulturní dědictví ve vlastnictví církve (církví) je deformována nepochopením faktického stavu a možností církevních subjektů.
- Zdrojem problémů je i neporozumění vnitřní struktury církve (církví). Církev není monolit, ale korporace církevních právnických osob. Z toho vyplývá, že věta: „To je církve, ať se církev postará“, je od základu matoucí.

Jak v této situaci dál?

Aby byla možná kooperace mezi veřejnou mocí a církvemi i v této oblasti, bylo by dobré, kdyby se podařilo prosadit a dodržovat následující teze:

- Je třeba, aby církev lépe komunikovala a dokázala lépe prezentovat svou péči o kulturní statky.
- Je třeba důsledně rozlišovat pojmy

„záchrana“, „oprava“ a „údržba“ a aplikovat na tyto pojmy postupy jim vlastní.

- Státní a církevní zařízení pro péči o kulturní dědictví by měla více a partnersky komunikovat a spolupracovat. Málokdo například ví, že diecéze mají vlastní památková pracoviště s odborným personálem a technickým vybavením na srovnatelné úrovni s pracovišti státními.
- Směřování státní památkové péče by mělo vést od restriktce a kontroly k edukaci vlastníka památky, veřejnosti i vlastních orgánů.
- Je třeba usilovat o větší vyrovnání práv a povinností jednotlivých aktérů v památkové péči.
- Je nutno alokovat větší podíl veřejných prostředků a lépe (efektivněji) je distribuovat do záchrany kulturního dědictví nehlédě na vlastníka.
- Je a bude třeba usilovat o vzájemné pochopení v souvislosti s procesem majetkového vyrovnání. Všechno nemůže být opraveno hned a za peníze, které jsou určeny k zajištění základní existence církví.

Památková péče je výzva. To znamená, že je výhodou i rizikem zároveň. Doufejme, že i v této oblasti bude se státem a samosprávou možné více spolupracovat. Pokud bychom měli být „hnáni bičem“ k ochraně památek, bylo by to pro nás ponižující, protože bez sakrálních památek by naše země neměla téměř nic. Křesťanství bylo přece od počátku naší státností určujícím životním a tedy i kulturním prostředím. Na druhou stranu by bylo velkou ostudou, kdybychom své kořeny a svou identitu vydali všanc zkáze, ať nezájmem či nedostatečnou péčí. Při tom všem však je třeba mít na zřeteli, že církev zde není proto, aby byla depozitářem, muzeem či údržbářem, ale je tu pro Boha a pro lidi. Oblast péče o kulturní dědictví tak asi zůstane ještě na dlouhou dobu neuralgickým bodem života církve. Kéž by nás toto napětí vedlo k pohybu správným směrem...

P. Stanislav Přibyl

Není ze světa, ale je

Proces částečného majetkového vyrovnání mezi státem a církvemi – ať chceme nebo nechceme – zasahuje a zasáhne velmi hluboce do života katolické církve v České republice, potažmo do života litoměřické diecéze, farností této diecéze i do života každého katolického křesťana, který v církvi žije, o církev se zajímá a cítí se její součástí.

Tento zásah do života je možno pocítovat už delší dobu, protože proces vyrovnání – ne zcela přesně nazývaný „restituce“ – je velké politikum. Církev, a především církev římskokatolická, se tím stala a stává rukojmím politiků, kteří často nemyslí dál než na konec volebního období, pro než byli zvoleni. Jejich vzletné řeči o střednědobé či dlouhodobé vizi jsou – jak ukazuje praxe – bohužel většinou utopií. Perspektiva živo-

ta církve je přece jen poněkud jiná. Její život se nedělí na volební období ani na ekonomické cykly. To je zárukou její stability v rozbouřených vodách stále se měnící společnosti. Je jako velká loď, s níž vlny lokální bouře příliš nepohnou. Ze své přirozenosti se však může na druhou stranu jevit jako nepružná a tajemná. Je obestřena tajemstvími – a co je ještě horší – tajemstvími (i naší vinou) nesprávně rozkrytými a interpretovanými, tedy předsudky. Bohužel tyto předsudky a falešné představy panují i mezi námi křesťany-katolíky. Měli bychom dobře znát tu loď, na níž se plavíme, proto se nyní pojďme podívat alespoň na některá fakta, která nám pomohou pochopit, o čem mluvíme, když vyslovujeme slovo církev a když uvažujeme o jejím majetku a financování.

Církev nebo církve?

Řekneme-li církev, myslíme „tu naši“, tedy římskokatolickou. Stejně tak tomu bude i u mnohých politiků a dalších osob, které se k problematice budou vyjadřovat. Je to dáno historickými okolnostmi. Když se staly naše země křesťanskými, byla zde jedna církev – katolická. Na počátku našich křesťanských dějin se sice setkáváme téměř okamžitě se sporem, ale je to spor o liturgický jazyk a podobu bohoslužby v rámci jedné církve. Naše země se staly křesťanskými jak vlivem té části církve, která používala jako liturgický jazyk latinu, tak oně posluhující si jazykem slovanským. Postupem doby začala mít navrch liturgie a kultura latinská, i když slovanské vlivy nikdy neutichly. S Janem Husem přichází reformní proud, který vedl k názorovému rozštěpení mezi „papeženci“ a „utrakvisty“. Přes anarchii husitských válek však nevznikají nové církve, spíše jen proudy, případně sekty. Rozdělení církve na více církví je aktuální až na přelomu 15. a 16. století. S Martinem Lutherem přichází reformace a vzájemné vymezování se, které se završuje vznikem množství nových církví. Náboženské války v 17. století, a především válka třicetiletá, dělí tehdejší „svět“, tedy Evropu,

na protestantskou a katolickou část, podle zdánlivě jasné, avšak neblahé zásady „cuius regio, eius religio“, neboli, jakého vyznání je panovník, takového vyznání musí být i jeho poddaní. Spadli jsme tehdy do katolického tábora, což zásadně ovlivnilo směřování našich zemí stejně jako pohled na církev a náboženství jako takové. Byli jsme otevřeni více na jih a východ než na sever a západ. Krušné a Jizerské hory byly hranicí nejen dvou zemí, ale dvou světů. Tehdy byla na našem území stále jen jedna církev, totiž katolická. Toleranční patent Josefa II. vydaný koncem roku 1781, umožňující existenci luteránské, kalvínské a pravoslavné církve, a postupné uvolňování výše zmíněné zásady konfesních států způsobovalo, že se pojem církev nedal už tak jednoznačně přiřadit k pojmu katolická církev. Konec 19. a začátek 20. století pak byl dobou vzniku dalších dvou nekatolických církví – Starokatolické církve, která vznikla v reakci na první vatikánský koncil, a Církve československé (později s přídavkem husitské), která vznikla po první světové válce jako národní církev. Její duchovní i členové se tehdy rekrutovali odchodem z katolické církve.

V době schvalování zákona o majetkovém vyrovnání se toto narovnání v České republice týkalo sedmnácti církví a náboženských společností. I když je římskokatolická církev majoritním adresátem procesu vyrovnání, není zdaleka jediným, a je tedy dobré rozlišovat pojem církev římskokatolická a obecný pojem církev.

Od tohoto okamžiku se pro potřeby tohoto článku budeme pohybovat uvnitř římskokatolické církve. Pokud tedy budeme hovořit o „církvi“ bez dalšího, myslíme tím církev buď ve smyslu teologickém nebo církev římskokatolickou.

Komplikovaný pojem „církev“

Církev je vskutku komplikovaný pojem. Můžeme se na tuto skutečnost dívat z mnoha hledisek. Z hlediska sociologického je to instituce s hierarchickými i demokratickými prvky. Z hlediska geopolitického je to glo-

poslána do světa

bální instituce bez silových prostředků, avšak s nezanedbatelným vlivem na světové dění. Z hlediska právního je to korporace (v některých zemích práva veřejného, v jiných práva soukromého). Z hlediska teologického je to Kristovo tajemné tělo. Vidíme, že se jedná o „jedinou složenou skutečnost srůstající z lidského a božského prvku“ (KKC 771) a že tedy není jednoduché se o této skutečnosti vyjadřovat. Kdybychom upřednostnili lidskou dimenzi církve, dostali bychom se časem k poznání, že je to cosi jako „spolek zahrádkářů“. Kdybychom naopak lidský rozměr potlačili, přestala by církev plnit svou roli, protože ona je na zemi „pro nás a pro naši spásu“, má stejný důvod existence jako příchod Kristův mezi nás. Je tedy potřeba nežíkat se ani jedné podoby, ale usilovat o vyrovnaný přístup k této skutečnosti. Nesmíme se však divit, že se o církvi mluví různě – a my máme dojem, že neuctivě – protože tato její dvojitá tvář – božská a lidská – působí těžkosti při chápání její existence a poslání. S jistou nadsázkou můžeme říci, že církev, ač má být domem ze skla, je a zůstane z podstaty nečitelná, protože je božsko-lidskou skutečností, a tedy skutečností tajemnou. Naším úkolem je a zůstane o to větší snaha o její poznání a o pravdivou prezentaci.

Církev jako rodina

Zdá se, že nepochybným a poměrně snadno pochopitelným výrokem o církvi je její přirovnání k rodině. Stejně jako rodina má svou hlavu – tou je Ježíš Kristus. Členové církve jsou v postavení sourozenců – jsme bratři a sestry. Život této rodiny není dán délkou života jejích členů, ale překračuje hranice smrti. I zemřelí stále patří do rodiny. Církev, stejně jako rodina, je komplexním životním prostředím pro její členy a stejně jako rodina má být svým příkladem inspirací pro ty, kdo jejími členy nejsou. Církev, stejně jako rodina, není tajnůstkářský nebo výběrový klub. Jejími členy se stáváme narozením do této rodiny a zároveň adoptací (srv. Gal 3,26; 1 Jan 3,1 apod.). Narození do rodiny církve se děje křtem, jedinými podmínkami je zřeknutí se zlého a vyznání víry.

Cíl a snaha o spravedlnost

Stejně jako přirozená lidská rodina i rodina církve je entitou, která musí sledovat svůj cíl. Cílem rodiny církve je oslava Boží – tedy původce této rodiny, spása člověka – tedy prospěch členů této rodiny, a hlásání evangelia, čili sdílení hodnot této rodiny.

Pro rodinu církve musí být vyžadována spravedlnost, protože ona je spravedlností nejen pro instituci, ale pro všechny její členy. V této souvislosti je potřeba připomínat, že proces majetkového vyrovnání je především

záležitostí spravedlnosti, napravení křivd v minulosti. Tyto křivdy nejsou jen historické a morální, ale jsou to rovněž křivdy na celé společnosti. Pokud se podíváme do dějin, ještě žádné politické „přerozdělení“ vlastnických vztahů nevedlo k prosperitě, ale jen k úpadku jak ekonomickému tak hodnotovému. Vlastnické právo je totiž jedním ze základních lidských práv a bylo poznáno a uznáno jako nezcizitelné a nepromlčitelné. Navíc – spravedlnost patří rovněž mezi křesťanské ctnosti, a to ctnosti kardinální. Spravedlnost je mravní ctnost, „která se zakládá na trvalé

a pevné vůli dávat Bohu a bližnímu, co mu patří“ (KKC 1807). Je proto potřeba trvat na tom, že proces vyrovnání není jen záležitost politická a ekonomická, ale především morální a právní, tedy věc spravedlnosti.

Jsme-li členy církve, kam to vlastně patříme?

Církev – tedy katolická církev – je mnohohrstevná společnost. Zpravidla, když toto slovo zaslechneme nebo vyslovíme, máme na mysli její představitele: papeže, biskupy, kněze, našeho pana faráře. Tito lidé jsou zodpovědní za určitou rovinu církve: papež za církev univerzální, která je přítomna na celém světě a do níž patří půldruhé miliardy lidí. Jednotliví biskupové jsou představenými takzvaných místních církví neboli diecézí. Naše diecéze se nazývá litoměřická a pokrývá území od Boče nad Ohří v Karlovarském kraji po Sobotku v Královéhradeckém kraji. Na severu ji ohraničují státní hranice, na jihu silnice Karlovy Vary – Praha, Louny, Doksany, Mělník a území na jih od silnice Mladá Boleslav – Jičín. Biskup sídlí v Litoměřicích. Je pastýřem všech katolíků, kteří na tomto území bydlí, ale zároveň je tu i pro ty, kteří členy církve nejsou – především jako arbitr morálky a dobrého života. Na lokální úrovni je potom zodpovědný za sobě svěřenou obec věřících (farnost) farář. Farář vykonává svou službu ve spojení s biskupem, biskup ve spojení s papežem. Každý

Pokud bychom mysleli jen „na svůj kostelíček“, jsme možná lokální patrioti, ale nikoli dobrými katolíky. Pokud bychom se cítili jen členy univerzální církve, jsme neukotveni v konkrétním společenství. Je tedy důležité, abychom cítili spoluzodpovědnost nejen za svou farnost, ale i za diecézi a za univerzální církev. Většinou se to projevuje při sbírkách, které jsou buď běžné, nebo diecézní, či dokonce univerzální (jako například Haléř sv. Petra), ale především se to projevuje ve mši, když se v eucharistické modlitbě modlíme „za našeho papeže Františka a za našeho biskupa Jana“, stejně jako za živé a zemřelé členy našeho farního společenství a nezřídka také za vlastního kněze, jak bývá dobrým zvykem po mši svaté.

Patřit do církve ve všech jejích dimenzích pak neznamená jen to, že se účastníme sbírek nebo že se modlíme za toho či onoho, ale že to především znamená, že život církve je součástí mého života, jak z hlediska nadpřirozeného, tak z hlediska přirozeného.

Pozemský život církve

Když jsme se pokusili pochopit církev v její duchovně-hmotné a božsko-lidské skutečnosti, vraťme se nyní k „věcem pozemským“. Církev je také lidská společnost a jako taková potřebuje určité podmínky a prostředky pro svou existenci a pro to, aby mohla vykonávat své poslání.

Právní rámec

Každá společnost vnáší do svého života řád stanovením obecných závazných pravidel chování, jejichž zachovávání je vynutitelné nějakou veřejnou mocí. Takovým pravidlům se říká právní normy. Existují názory, že jedinou veřejnou mocí, která může vynucovat zachovávání právních norem, je stát. Ale příklad kanonického práva ukazuje, že i církev je takovouto veřejnou mocí. Oněmi normami pro církve jsou tedy předpisy civilního práva té které země a předpisy práva kanonického, tedy vlastního práva katolické církve.

Katolické církve v České republice se týká kromě kanonického práva především zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech, který stanovuje podmínky pro právní existenci církví. Nakolik je to možné, nezasahuje do vnitřní organizace církví a respektuje jejich právní systém. To je projev náboženské svobody a je třeba konstatovat, že jsme nikdy neměli tak vysokou míru této svobody, jako ji máme dnes. Církev sama je registrovaná na základě tzv. základního dokumentu, který popisuje její poslání a naznačuje strukturu a další vlastnosti. Vnitřní uspořádání církve je potom v kompetenci jí samé a stát tyto skutečnosti pouze eviduje. Založení nebo sloučení či zrušení farnosti, případně diecéze, charity, jmenování představitelů jednotlivých církevních právnických osob atd. je tedy ve výlučné kompetenci jednotlivých církví. V katolické církvi se tak děje podle norem kanonického práva.

Tato svoboda je ovšem vykoupena faktem, že církevní právníké osoby jsou nejzranitelnějšími právními subjekty v právním systému České republiky. Z toho důvodu je proto nezbytné, aby uvnitř církve fungovaly účinné kontrolní mechanismy. Kanonické právo především stanovuje, že každá diecéze a farnost musí mít ekonomickou radu, s níž je některé věci nutno projednat. Rovněž zde platí historicky ověřená zásada, že správce majetku nesmí být v příbuzenském vztahu s představeným téhož subjektu.

Druhou právní normou, která podstatným způsobem určuje život církví v České republice, je zákon č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi. Ten nestanovuje jen podmínky pro restituci, tedy navrácení

člen církve je tak zároveň křesťanem, farníkem určité farnosti, diecézánem v určité diecézi a členem univerzální církve. Tyto dimenze života katolického křesťana jsou velmi důležité.

Mezi tyto podmínky a prostředky patří především právní rámec pro existenci, stabilní právní prostředí, administrativa a organizace a v neposlední řadě i ekonomické prostředky a postupy.

cení majetku, ale také stanovuje další skutečnosti, které mají napomoci nejen naplnění spravedlnosti, ale také hladkému přechodu od financování církví jako svého druhu příspěvkových organizací Ministerstva kultury k samostatnému financování.

Třetí právní normou, která velmi zasahuje do života především katolické církve v České republice, je zákon č. 20/1987 Sb., o památkové péči. Vzhledem k tomu, že drtivá většina movitých předmětů i nemovitostí ve vlastnictví církve jsou státem chráněné památky, je tlak na to, aby valná většina příjmů církve byla použita ke krytí výdajů na ochranu kulturního dědictví. Rozpočet církevních subjektů je tak zatížen těmito „mandatorními výdaji“, které ztěžují a někdy přímo znemožňují rozvoj života církevních společenství, přičemž ani tak neumožňují efektivní ochranu a péči o tento majetek.

Právní prostředí

Právní prostředí je poněkud odlišný termín od pojmu právní rámec. Zatímco právní rámec znamená souhrn právních norem, který stanovuje prostor, v němž se určitý jev ve společnosti (zde církev) pohybuje a způsob, jakým ve společnosti existuje. Právním prostředím máme na mysli kvalitu, jistotu a stabilitu, s níž jsou tento prostor a tyto vztahy udržovány a udržovány. Úroveň právního prostředí souvisí s právní kulturou, ale také s morální úrovní členů společnosti, se snahou zákonodárců tvořit takové normy, které mají na zřeteli obecné dobro a nikoli jen prospěch určité osoby nebo skupiny osob. Souvisí rovněž s vymahatelností práva, tedy s úrovní a nezávislostí soudnictví a s nastavením takových mechanismů, které zajistí, že se „vyplatí“ právo zachovávat.

Kvalitní právní prostředí potřebuje každá část společnosti, tedy i církev, pro jistotu své existence a tedy pro pokojný život a rozvoj.

Administrativa a organizace

Administrativu a organizaci máme spojenou s formálními vztahy a v případě státu s byrokracií. Pokud má být církev rodinou, zdá se, že zde administrativa a organizace nemá místo.

To je ovšem omyl. Pomineme-li fakt, že většina administrativních a organizačních „vynálezů“, metod a postupů vznikla v prostředí církve,

kteřá existuje jako uspořádaná společnost již dvě tisíciletí, nacházíme informace o existenci organizace a administrativy i v Písmu svatém. Už v popisu stvoření světa (Gn 1-2) se dočítáme, že Bůh spolu s tvořením nových věcí dával těmto věcem řád a odděloval jedny od druhých – vodu od souše, světlo od tmy – a tyto oddělené věci rovněž pojmenovával. Organizace není nic jiného než skutečnosti oddělit a pojmenovat tak, aby co nejlépe sloužily. Církev jako rodina či tělo není především organizace, ale organismus. Avšak i organismus musí být organizovaný. Když jednotlivé orgány přestanou plnit svou přesně vymezenou funkci, nastává smrt.

Administrativa je potom správa tohoto organizovaného uspořádání. Má sloužit, nikoli jen zatěžovat. Konečnicí slovo „ad-ministrare“ znamená „sloužit něčemu“.

To, co lze v běžné rodině zvládnout neformálním způsobem, musí v křesťanských společenstvích dostat určitou formu, aby se dodržela ona uspořádanost a bylo zde možné žít. Čím větší organismus, tím větší organizace a administrativa. Jedná se však o „služebníky“ nebo „pomocné obory“ skutečného života. To, co nám oprávněně vadí, je byrokracie, tedy samoúčelná organizace a administrativa, která už přestala být „dobrým sluhou“ a stala se „zlým páнем“.

Není na místě zavrhnout organizaci a administrativu jako něco nadbytečného nebo dokonce bezbožného, ale je třeba usilovat o to, aby byla služebnicí uspořádaného života.

Ekonomické prostředky a jejich administrace

Posledním článkem pozemského života církve, který bych si dovoлил zmínit, je problematika majetku, prostředků a jejich administrace.

V dějinách církve se s majetkem často nakládalo nesprávným způsobem. Nebylo jednoduché uniknout extrémům. Ježíš hovoří o chudobě a bohatství, ale především jako o duchovních kategoriích. Jde zde přednostně o zdravý vztah k majetku, nikoli pouze o jeho fyzické (ne)vlastnění.

Už od prvních generací se církev pere s jevy, jako je chudoba coby bída a bohatství coby luxus. Mnohokrát církevní komunity získaly a nahospodařily velký majetek, s nímž vykonaly mnoho dobrého, mnohokrát ovšem křesťanům ve jménu církevního, tedy „svatého“ majetku ztvrdlo srdce, vedly se spory a války, kradlo se, loupilo, ničilo a zabíjelo. Stejně ambivalentní pohled byl a je na chudobu. Mnohdy znamená skutečnou svobodu od věcí a přilnutí k Bohu a bližnímu, jindy je to postoj lidí, kteří jsou plni závidivosti a násilí, a vlastní představou „spravedlnosti“ ospravedlňují touhu po moci za každou cenu. A zase jsou zde tvrdá srdce, spory a války, požáry, ničení a vraždy. Tentokrát ve jménu revoluce, ve jménu spravedlnosti vyhrazené Bohu, vzaté neoprávněně do lidských rukou.

Je zřejmé, že je stejně náročné být „dobře“ bohatým, jako být „dobře“ chudým. A že okázalost není nutně spojená s bohatstvím, ale může být spojená i s chudobou.

To, co je nám jasné, je fakt, že život v lidské společnosti vyžaduje vlastnictví a zacházení s majetkem. Jaká je povaha majetku, nám ukazuje latinský výraz pro tuto záležitost: „bonum temporale“, tedy časné dobro (kán. 1254nn CIC). Jedná se tedy o dobro, avšak o dobro s omezenou platností, protože je časné, nikoli věčné.

Možná by bylo dobré, abychom si na tomto místě připomenuli, jak se

vy, jsou: ochrana před zničením majetku, jeho zajištění podle civilního práva, zachovávání norem kanonického a civilního práva, dodržování úmyslů zakladatelů, dárců a představených, zabránění škodě nedodržováním civilních zákonů, vyžadování včasných splátek příjmů a výnosů, placení závazků, řádné vedení příslušných účetních knih, vyhotovování účetních výkazů o správě a archivování listin (kán. 1284 § 2 CIC).

Není proto divu, že existuje i termín ekonomie spásy. Ekonomie spásy je „teologický termín, který hovoří o plánu neboli strategii spásy, chcete-li, účetnictví spásy člověka“ (Tomáš Sedláček). Nejde o sečtení dobra a zla a vynesení rozsudku na základě výsledku tohoto výpočtu, ale o zkoumání využití vzácného zdroje (milosti) Bohem ke spáse člověka. V ekonomii spásy tak můžeme sledovat, že Bůh je na jednu stranu tím, u něhož je „hojné vykoupení“ (Žl 130, 7), který dává „míru natřesenou a vrchovatou“ (Lk 6,38), na straně druhé však tyto hodnoty nejsou dány bez krytí, protože jsou vykoupeny „jeho krví“ (Ef 1,7).

Ekonomický pohled na život tedy není jen matematika a účetnictví, na něž se ekonomie často neprávem redukuje, ale především životní styl, kdy se využívá všech dostupných (a dobrých či férových) prostředků k dosažení cíle na první pohled totálně neekonomického, totiž spásy člověka, která je „gratis data“, tedy zdarma daná. A zde se kryje ekonomie spásy s ekonomikou církve. Církev nabývá a spravuje dobra věčná (= duchovní) a časná (= hmotná) pro to, aby mohla zajistit vlastní cíle, které jsou svou povahou neekonomické (totiž zdarma dané).

Ekonomie tedy není bezbožná ani náhodou, naopak je systémem od Boha jaksi „odpozorovaným“ a převzatým.

Ekonomické uvažování

Chceme-li dále uvažovat v tomto duchu, je nutné si připomenout několik zdánlivě banálních zásad:

- 1) Církev je stejně jako jakákoli jiná instituce součástí lidské společnosti a ke svému životu tedy potřebuje určité prostředky. Nemůže „žít ze vzduchu“.
- 2) Členy církve jsou lidé, kteří zároveň žijí ve společnosti. Do kostela tedy chodí titíž lidé, kteří chodí po světě.
- 3) V duchu ekonomie i ekonomie spásy nelze zaměňovat zbožnost a spoléhání na Boha s nezodpovědností.
- 4) Církev nedisponuje veřejným rozpočtem, k jehož naplnění by stačilo zvednout ruku v nějakém hlasování. Peníze nepřijdou odněkud seshora, ale musí být nejprve vydělány.

staví k majetku církev slovy Kodexu kanonického práva. Říká: „Katolická církev může vrozeným právem nezávisle na světské moci nabývat, držet, spravovat a převádět majetek k dosahování sobě vlastních cílů. Vlastní cíle jsou hlavně: konání bohoslužeb, zajištění přiměřeného zaopatření duchovních a jiných služebníků, uskutečňování apoštolátu a charitativní činnosti, hlavně mezi chudými.“ (kán. 1254 CIC)

Nejčastějším případem nakládání s majetkem v církvi je jeho správa – administrace. Tu je třeba vykonávat s „pečlivostí dobrého hospodáře“ (kán. 1284 § 1 CIC). Je zajímavé, že termín „dobrý hospodář“ je překladem latinského právního termínu „paterfamilias“, tedy doslova „otec rodiny“. To nás vrací zpět k úvaze církve jako rodiny a jejího představeného, který se má chovat jako otec, jako hospodář, jako Hospodin.

Zásady dobré administrace, tedy sprá-

Uvažování o ekonomii

Když se dnes hovoří o ekonomii, penězích a majetku, máme dojem, že se jedná o disciplíny, které ke křesťanství nepatří. Je to omyl, a poněkud i důsledek komunistické výchovy a deformace.

Již jsme poukázali na to, že církev má vrozené právo majetek získávat a dále s ním nakládat, a to způsobem, jak by to dělal řádný otec rodiny. Způsob, jak s majetkem nakládat pro dosažení cílů, popisuje společenská (humanitní) věda, která se nazývá ekonomie.

Slovo ekonomie pochází z řečtiny a znamená ve svém původním významu „nauku o správě domova“ (Xenofón z Athén). Klasická definice zní následovně: „Ekonomie [je věda, která] zkoumá, jak různé společnosti využívají vzácné zdroje k výrobě užitečných komodit a jak je rozdělují mezi jednotlivé lidi.“ (Paul Anthony Samuelson).

5) Z toho vyplývá, že aby mohly být výdaje, musí být nejprve příjmy.

Zásady, které jsme si právě připomenuli, jsou na jednu stranu evidentní, na druhou stranu vůbec nejsou samozřejmé. Svě v tom vykonal fakt, že víra a náboženství byly v době komunismu zahrnuty do kostelů a byly chápány jako soukromá záležitost, jako potřeba, kterou bylo možné uspokojovat. Mezi životem v kostele a mimo kostel, tedy mezi životem v církvi a ve společnosti, se vytvořila bariéra. Zatímco společnost se stále vyvíjí a za posledních pětadvacet let se velmi změnila, myšlení v „kostelních kategoriích“ často ustrnulo, a to i v ekonomické rovině. Pozorujeme někdy chování, jako by v církvi bylo všechno zadarmo, rohlík stál stále ještě pouhých 30 haléřů a dvacetikoruna byla nejvyšší nominální hodnotou, která se dá v naší kapse nalézt.

Někdy má tento náš postoj oprávnění, protože to, jak vidíme život z vlastní zkušenosti a jak je nám prezentován ve sdělovacích prostředcích, je natolik odlišné, že se nám tato odlišnost může jevit jako dvojí realita. Je třeba mít na paměti, že nelze věřit všemu a všem stejně. I zde nacházíme styčný bod s vírou.

Naším úkolem je dávat do souladu běžný život a život v církvi. Je to ve skutečnosti jen jeden život, který žijeme.

Základní ekonomické principy

Co to tedy znamená chovat se ekonomicky? Je-li ekonomie vědou, která dává odpověď na to, jak získat co největší užitek ze vzácných zdrojů, potom je ekonomické chování na jedné straně založeno na poznání vzácnosti těchto zdrojů a možností, na straně druhé se projevuje snahou dosáhnout za těchto podmínek co nejvyšších výsledků.

Poznání – účetnictví a rozpočet

Poznání skutečnosti je předpokladem dobrého rozhodování. V ekonomické oblasti jsou nástroji tohoto poznání především dva systémy – účetnictví a rozpočet. Obojí se nám zdá být na první pohled zbytečnou administrativou.

Účetnictví je někdy chápáno jako nutné zlo, protože je vyžadováno nadřízenými – jak uvnitř církve, tak ve společnosti. Z této soustavy čísel však můžeme vyčíst mnoho skutečností, nejen zajímavých, ale především užitečných.

Zde je nutno podotknout, že se účetnictvím myslí tzv. „podvojný účetnictví“, nikoli jen „daňová evidence“. Toto účetnictví totiž nesleduje jen pohyby finančních prostředků, ale zobrazuje celkový stav majetku daného subjektu, tedy i nemovitosti, pozemky, nesplacené závazky, pohledávky a další skutečnosti, které ve výsledku mohou být diametrálně

odlišné od „výsledku“ tzv. jednoduchého účetnictví, které pouze sleduje stavy na účtech a v pokladně. To, co vypadá na první pohled složitě, je především pravdivé a mnohem více ukazuje reálný stav hospodaření. Není zde od věci, pokud připomeneme, že u zrodu podvojného účetního systému stál Fra Luca Bartolomeo de Pacioli (ca 1445-1517), františkán, který jistě chápal, že chudoba je spojena s pořádkem a odpovědností.

Je-li účetnictví ekonomickým pohledem zpět, záznamem prožitých skutečností, můžeme říci ekonomickým „zpytováním svědomí“, totiž analýzou, potom rozpočet je nástrojem, který nám pomůže podívat se dopředu. Je tedy – řečeno terminologií duchovního života – nástrojem pro tvorbu dobrého a uskutečnitelného předsevzetí.

Rozpočet je – obecně vzato – seznam veškerých plánovaných příjmů a výdajů. Můžeme ho chápat jako rozpočet nějakého subjektu (rodinný rozpočet, farní rozpočet, státní rozpočet) nebo rozpočet určité akce či objektu (rozpočet na opravu kostela).

Rozpočet ale není jen soupis očekávaných příjmů a výdajů. Je zároveň vyrovnaný, to jest takový, aby předpokládané výdaje odpovídaly očekávaným příjmům. V krátkodobém horizontu může být i schodkový (výdaje jsou větší než příjmy), musí

však být jasné, z čeho bude schodek rozpočtu hrazen.

Často nás napadá, že rozpočet církevního subjektu je nesmyslný, protože nikdy nevíme, jaké budou příjmy. Velká část příjmů totiž není garantovaná. Nikdy nevíme, jaký grant se nám podaří získat nebo kolik peněz se vybere ve sbírce. Zdá se tedy, že se rozpočet „smrskne“ jen do soupisu nutných výdajů. Přesto je třeba, abychom s rozpočtem pracovali. Pro první obraz je dobré opsat výši příjmů z účetnictví minulého roku s tím, že odečteme mimořádné

budeme – informace, podle níž se můžeme zařídit.

Jednání – ekonomické principy

Když se nám podařilo zjistit, jak jsme na tom byli (z účetnictví), jak na tom jsme a jak na tom pravděpodobně budeme (z rozpočtu), můžeme s těmito informacemi rozumně zacházet. Postupy, kterými se řídíme při svém jednání, se nazývají ekonomické principy. Jsou dva.

První princip, nazývaný minimalizační, je odvozen od šetření. Spočívá v přemýšlení, kterak dosáhnout určitého cíle s vynaložením co nejmenších prostředků.

Druhý princip – nazývaný maximalizační – má na zřeteli spíše výsledek než prostředky. V tomto případě jde o to, abychom využitím prostředků, které máme k dispozici, dosáhli nikoli nějakého výsledku, ale výsledku co nejvyššího, tedy pro nás nejlepšího.

Příklady použití ekonomických principů

Typickým příkladem použití minimalizačního ekonomického principu je snaha nespřát veškerou práci firmám, což je sice chápáno jako bezpracné, ale přitom je to velmi drahé. Je dobré se ve farnosti (v diecézi apod.) poradit, co všechno bychom si mohli udělat sami, svépomocí, brigádnicky. V tomto přístupu nám dosti brání především památková péče, která vyžaduje, aby téměř všechny práce na památkových objektech byly vykonávány licencovanými odborníky poté, co byly pořízeny potřebné podklady. Stává se tak, že se farnost ekonomicky vyčerpá při přípravných pracích a po všem snažení má v rukou jen fascikl dokumentů, ale už nemá sílu na realizaci vlastní práce. Je dobré vždy přemýšlet a radit se, kterak si v co největší míře pomoci sami a pokud možno zdarma (tedy jen za materiál a nářadí).

Další aplikací ekonomických principů v praxi je dobrá správa majetku. Pokud si subjekt (farnost) dokáže vytvořit přehled o stavu majetku, který vlastní, a najít způsob, jak o něj průběžně pečovat, má vyhráno.

Většina milionových oprav začala malým zatékáním, například kvůli zanešeným okapům nebo několika vypadlým taškám po silném větru. Příčinou velkých investic bývají drobná zanedbání údržby. Průběžné sledování a opravování malých závad znamená v důsledku obrovské úspory a možnost, abychom s prostředky, které máme k dispozici, vykonali mnohem víc.

Všechny tyto chvályhodné přístupy k hospodaření začínají tím, že majetek, který nám byl svěřen, se stane předmětem společného zájmu. Úkolem kněze není lézt po střeších a trávit většinu času v montérkách. Jeho úkolem je probudit v rodině křesťanů zájem o tyto skutečnosti a problémy a chuť společně je řešit.

S tím je spojena komunikace s prostředím, které nás obklopuje. Je dobré, když občané té které obce přijmou například kostel ne jako něco cizího, co je nezajímá, ale jako svůj kostel, minimálně jako dominantu obce nebo často jako jediné umělecké dílo, které se v obci nachází. K tomu je třeba vysvětlovat, vysvětlovat a vysvětlovat. Někdy se tomu říká PR (Public Relations), totiž snažit se o to, aby o nás veřejnost měla dobré a dostatečné mínění.

Nejsme sami

Když jsme podnikli túru dovnitř našich farností a popsali si postupy, které bychom si měli osvojit, je dobré si nakonec připomenout, že nejsme se svými radostmi i starostmi na světě sami.

V církvi, jak už bylo řečeno, tvoříme celou síť farností, které si mohou a mají navzájem pomáhat. Patříme do jedné diecéze, svěřené do rukou biskupa – nástupce apoštolů, a jsme členy univerzální, tedy katolické církve, pod vedením toho, kterému říkáme Otec (papa – papež). Nikoli v poslední, ale v první řadě jsme potom pod Boží ochranou jako jeho stvoření a jako milované děti.

Tyto vztahy nám přinášejí radost a jistotu, ale znamenají pro nás také určité závazky. Zamysleme se alespoň nad některými z nich:

Poslušnost

Jistou skutečností, kterou vždy ne zcela rádi akceptujeme, je vertikální struktura církve. Aby vše fungovalo, jak má, má v přijetí rozhodnutí představených neopominutelné místo poslušnost. Ta není jen jakou-

příjmy z roku minulého a můžeme naopak přičíst příjmy roku nastávajícího, které s určitou mírou jistoty očekáváme.

Takovýto rozpočet nás naučí uvažovat v reálných možnostech, které subjekt (např. farnost) má. Naučí nás také přiřazovat jednotlivým uvažovaným projektům potřebné priority. Naše plány se stanou uskutečnitelnými a zároveň budeme mít vysvětlení k tomu, proč se něco dělá a něco jiného nedělá. Nejdůležitějším ziskem, který nám tvorba rozpočtu přinese, je však rámcová jistota, jak na tom

si slavnostní nezávaznou deklarací světců biskupovi v den jáhen-ského či kněžského svěcení, ale je naprosto praktickou záležitostí. Tato poslušnost nemá být bezhlavá, má být z obou stran odůvodněná, ale má být nakonec přijatá. Představený zde není ve výhodě. Sice rozhoduje, ale také nese příslušnou odpovědnost. My, kteří posloucháme (nebo musíme poslechnout), potom přijímáme určité řešení právě při vědomí tohoto přenesení odpovědnosti. Je snaha dojít k oboustranně přijatelnému řešení po vzájemné dohodě, ale někdy je třeba, aby představený rozhodl a podřízený poslechl. Není to žádná násilí, je to něco, k čemu jsme se zavázali. A je to také duchovní úkol a v neposlední řadě ctnost.

Solidarita

Solidarita je vlastnost, která se sklouňuje na všech stranách. Je to pomoc druhému, ale také ochota nést částecně jeho úděl. Typickým projevem solidarity jsou dary na principu vdovina groše – nedáváme z nadbytku, ale z nedostatku. Pomoc druhému je nejen pomocí, ale také sdílením nouze druhého, třeba tak, že se ochudíme o možnosti, které bychom jinak měli. Projevem solidarity v litoměřické diecézi je biskupem zřízený

Svépomocný fond. Byl ustanoven od ledna roku 2013. Snad žádná farnost nemá nazbyt, ale společné naplňování tohoto fondu umožní potřebnějším, aby mohli přežít nebo se alespoň trochu rozvíjet. Úkolem tohoto fondu rovněž je, aby stmelil diecézi, abychom se cítili jako jedna rodina a navzájem si pomáhali, avšak koordinovaným způsobem.

Dalším projevem solidarity v litoměřické diecézi je společné pojištění majetku diecéze. Na toto pojištění, které máme od roku 2010, se dvakrát ročně sbíráme. Výnosy sbírky pokryjí jednu třetinu potřebné částky, dvě třetiny jsou hrazeny z prostředků diecéze. I zde je uskutečňován princip solidarity. Částka je potom zpravidla beze zbytku uplatněna v pojistných událostech.

Velkorysost

Důležitou vlastností je velkorysost. V Písmu svatém se říká, že Bůh miluje radostného dárce. Dáváme skutečně rádi? Je dobré si vždy připomenout, že před Bohem jsme „debitori“, tedy nejen hříšníky, ale i dlužníci. Onu prosbu z Otčenáše je dobré chápat nejen v jejím doslovném znění: „Odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim

viníkům“, ale i v druhém významu toho slova: „Odpusť nám naše dluhy, jako i my odpouštíme těm, kdo dluží nám.“ Velkorysost je spojena s již zmiňovanou ekonomikou spásy. Bůh je velkorysý, dává nám ne hodně, ale vždy víc, než potřebujeme. A to je přístup, který bychom měli od něho odpozorovat. Bůh může dávat nekonečně mnoho, my jen trochu, protože naše možnosti jsou omezené. Bůh dává zadarmo, ale nikoli z cizího. Dávejme tedy, kolik můžeme, ale s radostí a velkoryse. Tato vlastnost nechť je přidanou hodnotou našeho křesťanského životního stylu.

O čem jsme uvažovali?

Když dopisuji tento text a čtu si ho po sobě, zjišťuji, že bych měl asi změnit jeho název. Měl se jmenovat „Teologický rozměr majetkového vyrovnání“, spíše však je to „od každého něco“. Možná je to jakýsi traktát o vyrovnaném křesťanském přístupu jak ke skutečnosti církve ve všech jejích podobách, tak o životě v církvi, která je poslána do světa, ale nechce být ze světa (srov. Jan 17, 15-18).

P. Stanislav Příbyl, generální vikář

Investování prostředků finanční náhrady

Investičně poradní skupina

Stejně tak, jako farnosti, má i biskup svůj poradní orgán, ekonomickou radu. Ta se skládá ze tří biskupem jmenovaných osob. Je to odborník z oboru ekonomie a bankovníctví, odborník v řízení školských právnických osob a osoba se zaměřením na kulturu a památkovou péči. Pro zajištění širší odborné škály a v souvislosti s přípravou materiálů k rozhodnutí o investicích finanční náhrady byla tato skupina rozšířena o další dva členy, jeden je odborníkem na podnikatelskou činnost a druhý na insolvenční právo. Tento tým odborníků pak spolu s diecézním ekonomem předkládá panu biskupovi ke schválení návrhy na investice. I s ohledem na fakt, že se jedná o odborníky z praxe, kteří tuto činnost pro biskupství vykonávají ve svém volném čase a bez nároku na honorář, byl jako mechanismus schvalování zřízen ve službě Google Drive přehled jednotlivých projektů. V něm jsou dostupné všechny podklady související s investičním projektem tak, aby jednotliví rozhodovatelé mohli vznášet případné doplňující dotazy či komentáře. Vyskytují se však i takové případy komplikovanějších projektů a procesů, kdy je nezbytné, aby se tato pracovní skupina sešla a celý projekt projednala osobně. Taková jednání či vývoj projektu, respektive několika projektů, vyžadují v některých případech i několikadenní zasedání.

Již v době, kdy byl připravován zákon č. 428/2012 Sb. ke schválení, zabývala se tato poradní skupina rozložením jednotlivých druhů investic. Abychom předešli riziku vkladu investičních prostředků do jednoho druhu investice, navrhla tato skupina rozložení finanční náhrady do několika druhů investic v obecném pojetí. Prakticky to pro litoměřickou diecézi znamená, že z finanční náhrady uvažujeme v následujících letech alokovat přibližně 34 % do investic finančního charakteru, což představuje vklady na termínovaných účtech, nákup dluhopisů, případně akcií. Přibližně 59 % finanční náhrady plánujeme investovat do nemovitostí. Tyto investice budou zahrnovat nejen pořízení nových budov, zemědělských

či lesních pozemků, ale také náklady související se scelováním a s dokupováním pozemků, souvisejících s pozemky vydanými v rámci podaných výzev o vydání majetku. Zbývajících 7 % finanční náhrady připadá na financování naddiecézních aktivit prostřednictvím České biskupské konference a vkladu do rezervního fondu při České biskupské konferenci.

Investice do nemovitého majetku, investiční referenti

Co je to projekt? Jak má vypadat? Kdo jej připraví?

Projekt, v tomto slova smyslu, uvažujeme pouze u investic do nemovitého majetku. Představuje souhrn několika informací o nemovitosti, díky nimž poradní skupina, o níž jsme psali výše, dokáže o projektu diskutovat, případně doporučit či zamítnout jeho realizaci. Projekt zpracovává investiční referent. Biskupství disponuje třemi zaměstnanci, kteří se věnují této problematice na plný úvazek. Ti vyhledávají investiční příležitosti nejen ve svém okolí, ale sbírají i podněty od farníků, kněží apod. Pokud se takový podnět zdá být zajímavým, vypracují tzv. investiční záměr, což je stručná charakteristika investičního nápadu s rámcovým vyčíslením předpokládaných nákladů, vymezením rizik a příležitostí projektu a hrubým výpočtem rentability. Každé takto investované prostředky musí vykazovat určitou míru rentability, aby projekt vytvářel hodnotu pro příští generace a pro další financování budoucích potřeb diecéze. Investiční záměr je doplněn o fotografie objektu investice a postoupen poradní skupině k vyjádření. Zpravidla následuje několik otázek a doplňujících odpovědí k projektu. Poradní skupina pak záměr buď doporučí schválit, či zamítnout. Tento rozhodovací mechanismus, jak již bylo popsáno, probíhá přes Google Drive, kde jsou stanovena pravidla pro udělení „hlasu“ pro nebo proti záměru. V tomto okamžiku připojují své připomínky a hlas rovněž biskup a generální vikář. Pokud záměr není v této fázi zamítnut, pak začne investiční referent zpracovávat samotný projekt. Ve spolupráci se stavebními techniky diecéze připravují vyhodnocení skutečných nákladů na pořízení, případně zhodnocení nakupevaného majetku, zjišťují možnosti přefinancování bankovními subjekty a dále rozpracovávají původní projektový záměr do takové podrobnosti, aby bylo možné o projektu znovu hlasovat a odpovědně jej schválit a doporučit

k realizaci. V případě, že je i v tomto bodě projekt schválen, začíná jeho realizační část, která je rovněž vedena investičním referentem. Ve spolupráci s právními poradci a odbory kurie jsou realizovány kupní smlouvy, opravy majetku a provozní část investice. Po celou dobu provozní fáze projektu sleduje a vyhodnocuje investiční referent ekonomiku projektu, zda se neodchyluje od schválených předpokladů. Již zde byla zmíněna rentabilita projektů a někdo by se mohl ohradit, že církev jen počítá zisky.

Projekty realizované v roce 2014 dokazují, že rentabilita není jediným ukazatelem, který biskupství sleduje.

Při výběru a realizaci projektů jsme brali v potaz i potřeby v sociální oblasti a oblasti vzdělávání. Sociální rozměr má projekt Sociální farmy na Českolipsku. Studentské ubytování v Liberci – Harcově a projekt školy v Opletalově ulici v Jablonci nad Nisou směřují do segmentu vzdělávání – jak základního tak univerzitního školství.

Pokud bychom však chtěli v rámci projektů konat dobročinnost, musí nám na ni jiný projekt vydělat svou vyšší rentabilitou. Kromě těchto projektů „s přidanou hodnotou“ prošlo mechanismem připomínkování během roku 2013 a 2014 bezmála dvacet dalších, jiné jsou ve fázi přípravy u restitučních referentů.

Prostředky, které nejsou určeny na investice do nemovitostí, jsou předmětem investic do finančních nástrojů. Rovněž finance na investice do nemovitostí neleží po celý rok pouze na běžných účtech, to by při současných úrokových sazbách bylo velmi nevhodné. Rozhodování o alokaci prostředků do finančních produktů probíhá takto:

Finanční investice

V rámci několika jednání poradní skupiny, souvisejícími s chystanou platností zákona č. 428/2012 Sb., bylo rovněž diskutováno složení případných investičních portfolií s ohledem na charakter investora, jímž je církevní právnická osoba, tedy biskupství. Uvažováno bylo především riziko, které je možné podstoupit v souvislosti s tím, že hospodaříme se svěřenými prostředky. Jelikož však platí, že čím nižší riziko, tím nižší výnosy, byla poradní skupina limitována i minimálními rentabilitami, které byly kalkulovány v dlouhodobých plánech, jež byly představeny v prezentaci ekonomické-

ho výhledu. Rozhodnutí tedy nebylo vůbec jednoduché, nicméně Biskupství litoměřické se rozhodlo se souhlasem pana biskupa investovat v rámci konzervativní strategie, tedy s nižším podílem akciové složky portfolia a vyšším podílem dluhopisů. Takové portfolio se však ukázalo při nízkých objemech investovaného kapitálu jako vysokonákladové. V současné době tedy Biskupství litoměřické kumuluje investiční prostředky zejména na termínovaných vkladech s výhledem na investice vyšší částky, které již poměr nákladů sníží do přijatelné míry. Litoměřická diecéze je příjemcem poměrně malé části z finanční náhrady. I to je důvod, proč skutečné náklady na správu portfolia prakticky degradují každou nabídku finančních institucí na nepřijatelnou.

I pro tyto případy umožňuje Česká biskupská konference jakési sdružení prostředků diecézí a společné investování prostřednictvím založeného fondu SICAV.

Fond SICAV

SICAV je fond s proměnným základním kapitálem. Česká biskupská konference založila tento fond ve spolupráci a pod správou ČSOB Asset Management, a. s., která prošla standardním výběrovým řízením mezi jinými obhospodařovateli. Forma tohoto fondu umožňuje pružné vkládání a výběr prostředků. Jednotlivé diecéze se mohly rozhodnout, zda do tohoto fondu budou investovat. Rovněž se podílejí na formulaci jeho strategie. Tento investiční fond bude v blízké době

tvořen dvěma podfondy s odlišnými investičními strategiemi (v současné době funguje pouze jeden, druhý se připravuje ke spuštění) tak, aby si jednotlivé diecéze mohly vybrat, zda investují konzervativněji nebo dynamičtěji. Litoměřické biskupství je vlastníkem zakladatelské akcie tohoto fondu a rovněž má podíl investičních akcií fungujícího podfondu. Investování tohoto fondu se řídí etickým kodexem a hodnotami slučitelnými s hodnotami církve. Rozhodování v investičním fondu probíhá jako u každé akciové společnosti prostřednictvím správní rady, investičního výboru a valné hromady.

*Bc. Zuzana Bumbová,
diecézní ekonomka*

Správci církevního majetku mají být dobrými hospodáři

Když komunistický totalitní režim obral církev o všechny její majetek a současně zavedl systém úplného státního financování (a kontroly), činil tak pod líbivým heslem: osvobodíme církev od zbytečných hmotných starostí, aby se mohla věnovat svému skutečnému poslání, které je v duchovní rovině. Toto „osvobození“ se bohužel povedlo. Přes 60 let byl stát dominantním zdrojem církevních příjmů. Tento vztah byl bezesporu závislostí – stát měl v rukou hmotné záležitosti církve. Každá závislost je však také v něčem lákavá, neboť zbavuje starostí a odpovědnosti.

Po roce 2012 se církev majetkově staví na vlastní nohy. Najednou již nemá jistotu postupného „kapání“ státního penězovodu, ale musí vytvářet hospodářskou základnu, ze které se bude živit sama. A to i v situaci, kdy stát nebude vyplácet nic. To staví správce církevního majetku před novou hospodářskou i právní situaci.

Kodex kanonického práva určuje, že správa církevního majetku má být vykonávána s pečlivostí dobrého hospodáře. Obdobně také stanoví občanský zákoník, podle kterého je každý člen statutárního orgánu právnické osoby povinen jednat s péčí řádného hospodáře. Co to znamená?

Předně jde o to, že správce má dbát na to, aby byl církevní majetek ochráněn: vždyť církev nabývá, drží a spravuje majetek pro dosahování sobě vlastních cílů. Církevní majetek není osobním majetkem jeho správců. Správce církevního majetku má proto vždy upřednostnit zájmy církve před svými osobními zájmy. Musí také jednat s potřebnými znalostmi a pečlivostí.

Povinnosti řádného hospodáře získává v procesu majetkového vyrovnání na aktuálnosti. Farnosti budou například postaveny před rozhodnutí, zda podat žalobu v případě, kdy stát odmítá vydat historický církevní majetek. V takové situaci není vhodné upřednostnit aktuální hledisko (například majetek nyní nepotřebujeme, proč bychom se měli s někým soudit; co budeme dělat s polem?). Je třeba si položit otázku: jak by se zachoval dobrý otec rodiny, který chrání majetek pro své děti? Vzal by v úvahu rozumné okolnosti: morální právo na majetek, šance soudního sporu, hodnotu a význam majetku apod.

Obdobně otázky si pak bude třeba pokládat také ve vztahu k vydanému majetku. Komu propachtujeme pole a za kolik? Zemědělci „zbožnému“ nebo dobře platícímu? Jakkoliv není sociální aspekt církvi cizí, je třeba vidět v církevním majetku zejména zdroj obživy církve. Propachtují-li pole nevhodně, ochuzují církev o majetek: a pro to již musí být vážný důvod. Charitativní činnost a péče o chudé mezi takové vážné důvody jistě patří, nesmí ale ohrozit také další cíle církve: konání bohoslužeb, zajištění přiměřeného zaopatření duchovních a jiných služebníků či uskutečňování apoštolátu.

Majetek, který církev získává v procesu majetkového vyrovnání, je již nyní hlavním zdrojem její obživy. Stát již v dnešní době neplatí mzdy duchovních. Pokud si na ně nevydělá církev sama, budou duchovní bez příjmů. Lze to říci také jinak: o co církev ochudí sebe nyní (při vydávání majetku a při jeho správě), o to více budou muset věřící pravidelně přispívat do společné

pokladny. V řadě nekatolických církví již nyní platí pravidlo: komunita, která neužívá svého duchovního, na něj nemá právo. My máme výhodu v podobě historického dědictví. To však nesmíme prohospodařit.

Povinnost pečovat o majetek právnické osoby jako řádný hospodář stanoví také světské právo. Porušování této povinnosti je dokonce za určitých okolností sankcionováno: ať již povinností k náhradě škody či dokonce nástroji trestního práva.

Každý správce církevního majetku nese povinnosti péče dobrého hospodáře vůči sobě svěšenému majetku. Farář ve vztahu k majetku farnosti, biskup a generální vikář ve vztahu k majetku biskupství, řeholní představený ve vztahu k majetku řeholní komunity apod.

Povinnost péče řádného hospodáře nemá být strašákem ani hrozbou. Je pouze vyjádřením zásady, že církev je trvalá. Ti, kteří přijdou po nás, se budou oprávněně ptát: jak jste naložili se svými hřivnami?

Při tom všem však nelze zapomenout na to nejdůležitější. Církev je tajemným tělem Kristovým a správa majetku není jejím nejdůležitějším cílem.

*JUDr. Jakub Kříž, Ph.D.,
právní poradce
Biskupství litoměřického*

Proces majetkového vyrovnání přináší s sebou mnoho nových informací a s nimi i nedorozumění a dezinformací.

Proto nabízíme stručné odpovědi na nejčastější otázky a námítky.

Foto: Český rozhlas, Vojtěch Havlík

Církev obdržela v rámci restitucí miliardy a proto si může a musí od nynějška vše financovat sama.

Majetkové vyrovnání (ne zcela přesně nazývané restituce) se týká sedmnácti církví a náboženských společností. Finanční náhrada činí v součtu pro všechny a během třiceti let 59 miliard Kč.

Toto číslo je pro běžného člověka astronomickou cifrou. Je však třeba je podělit počtem církví a počtem let.

V roce 2015 jsme ve třetím roce účinnosti zákona. Finanční náhradu jsme obdrželi již dvakrát, tedy ze dvou třetin. Po rozdělení mezi jednotlivé církve to pro litoměřickou diecézi činí přibližně 115 miliónů Kč. Základní provozní náklady na život diecéze jsou potom přibližně 90 miliónů Kč. Není to tedy příliš velké číslo. Tyto prostředky jsou určeny pro budoucí financování provozu, tedy na investice. Proto je nelze použít ke krytí momentálních provozních výdajů ani oprav kulturního dědictví.

Co znamená, že farnosti a biskupství hospodaří samostatně?

Podle českých zákonů každá právnická osoba hospodaří samostatně. Má povinnost vést účetnictví. Před státem je stejným subjektem biskupství jako farnosti. Strukturování církve je vnitřní záležitostí každé církve. V římskokatolické církvi je dána tato struktura ustanoveními vlastního právního systému církve – Kodexu kanonického práva. Biskupství a farnosti však nehospodaří úplně izolovaně. Statutární orgány jednotlivých církevních právnických osob jsou zaměstnanci Biskupství litoměřického, tedy jsou placeny biskupstvím pro to, aby vykonávaly činnost ve prospěch farností. Je to svého druhu dotace do provozu farností, a nemalá – mzdové náklady činí ročně přibližně 85 miliónů Kč. Biskupství dále pro farnosti zajišťuje a financuje pojištění majetku (cca jedna třetina se vybere ve sbírkách, dvě třetiny biskupství doplácí) a odborný servis farnostem (stavební technici, účetní, právní poradenství a další). Farnosti

se potom podílejí na mechanismech solidarity s ostatními farnostmi v rámci diecéze a s ostatními diecézemi v rámci univerzální církve. Takovým projevem solidarity je participace na Svépomocném fondu stejně jako účast na vyhlášených sbírkách na diecézní i celocírkevní úrovni.

V rámci procesu majetkového vyrovnání potom farnosti a biskupství hospodaří samostatně na navráceném majetku, stejně jako hospodařili na majetku již dříve vlastněném.

Jakou záruku mají farnosti v tom, že jejich majetek bude biskupství spravovat s péčí řádného hospodáře?

Stejnou jako mají u majetku, který si spravují samy. Majetek farností je biskupstvím spravován jen tehdy, pokud o to farnosti požádají nebo projeví zájem, a potom na základě řádně uzavřených smluv. Takovým majetkem se mohou rozumět polnosti, lesy nebo finanční výnosy z investiční činnosti.

A co finanční náhrada? Ta je přece náhradou za nevydaný majetek?

Finanční náhrada není chápána jako majetek farností, ale jako majetek jednotlivých biskupství. Není to nic nespravedlivého. Nemalá část majetku patřící k jednotlivým církevním subjektům měla charakter takzvaného beneficium. To byla majetková podstata, která se pojila s určitým církevním úřadem a sloužila k výživě jeho nositeli. Poté, co začal platit nový Kodex kanonického práva (od roku 1983), měla být tato beneficia proměněna v zařízení na udržování duchovních podle předpisů biskupské konference. Finanční náhrada kromě jiného plní právě tento účel. Bude proto spravována jako majetek biskupství a z ní budou vypláceny především mzdy duchovních a dalších pracovníků a další potřeby, které bude nutné hradit. Finanční náhrada, protože bude vyplácena po omezenou dobu třiceti let, však musí být nejprve investována a na provozní výdaje použity pouze výnosy z těchto investic.

Jak je to s ekonomickou podporou církve jejími členy a dalšími dobrodinci?

Existuje mylný názor, že majetkové vyrovnání učiní z církvi rentiéry a nebude již třeba další podpory ze strany věřících. Tato podpora bude vždy potřeba. Přirovnáme-li rozpočet farnosti k rodinnému rozpočtu, protože farnost lze chápat jako rodinu, pak je nutné, aby se všichni její členové podíleli podle svých možností na jejím životě, a to i hmotně. Tato podpora by pak neměla být pouze symbolická, ale mělo by se jednat o část příjmů, protože to, co od církve dostáváme, není pouze symbolické. Společné financování provozních nákladů farnosti (a někdy i zásadnějších projektů pro její rozvoj) přináší kromě finančních prostředků především pocit sounáležitosti s farností

a farníků mezi sebou, a potom rovněž snahu po transparentním nakládání s takto získanými prostředky. Dá se říci, že si budeme více vážit toho, na co jsme se složili, než toho, co nám „spadne shora“.

Je dobré také počítat s mecenátem. V některých částech světa se pomocí darů a odkazů mecenášů vykonaly mimořádné věci (například v USA muzea, koncertní instituce, univerzity). I v našich krajích vznikly mnohé kostely a další zařízení z příspěvků mecenášů. Minulé doby nás této formě podpory odnaučily. Je načase se k nim pomalu vracet.

Proč pořádáme sbírky a oslovujeme veřejnost s prosbou o finanční pomoc při záchraně památek, když jsme dostali peníze v rámci restitucí?

Stát chápe kulturní dědictví jako hodnotu, která podléhá tzv. veřejnému zájmu. Projevuje se to především v ochraně tohoto dědictví prostřednictvím památkové péče. Tak stát deklaruje, že tyto předměty (stavby i movité kulturní památky) nejsou jen obyčejným soukromým vlastnictvím, ale že jsou alespoň částečně jakýmsi „obecným majetkem“. Péče o kulturní dědictví chráněné památkovou péčí je přitom velmi náročná jak administrativně, tak finančně, nezřídka mnohonásobně. Je proto nutné, aby se veřejnost alespoň v takové míře, jak chápe toto dědictví jako „rodinné stříbro“ společnosti, podílela na jeho záchraně, obnově a údržbě. Bohužel je zde myšlení jak státních institucí, tak veřejnosti rozpolcené: práva patří všem, ale povinnosti pouze vlastníkům. Možnost účastnit se různých grantových řízení či žádat o dotace a příspěvky je hrubě nedostačující. Farnosti jako vlastníci památek jsou potom pod stálým tlakem nedostatku financí a nepříznivého mínění veřejnosti. Úkolem církve přitom není prioritně péče o kulturní dědictví, ale o lidské duše. Spoluúčast veřejnosti na procesu zachování kulturního dědictví je tedy záležitostí spravedlnosti.

Proč jsme i nadále závislí na grantech a darech?

Je to dáno tím, že majetkové vyrovnání mezi státem a církvemi je proces, nikoli jednorázová záležitost. Děláme všechno pro to, abychom byli na těchto instrumentech stále více nezávislí. Finanční náhrada je svou povahou investiční. Nelze jí hradit provozní výdaje. Je to stejné, jako kdybychom zaseli obilí a hned ho chtěli sklízet. K tomu, aby se urodilo, je potřeba čas.

Ve kterých oblastech života společnosti chceme pomáhat?

Římskokatolická církev, tedy i církevní subjekty na území litoměřické diecéze, začaly od nabytí svobody v roce 1989 téměř bezprostředně vykonávat činnosti, které mají být prospěšné společnosti a mohou být i určitou

alternativou. Zvláště ve dvou oblastech se církevní subjekty etablovaly: v sociálních službách a v oblasti vzdělání. Plánují se i projekty v oblasti postpenitenciální péče (práce s propuštěnými vězni) a další. V těchto oblastech nabízíme společnosti službu, která zařizuje veřejný statek. Tedy takovou hodnotu, jejíž poskytování si hradíme jako občané tím, že platíme daně. Je proto nespravedlivé, aby byl šířen názor, že tyto služby musí církevní instituce hradit plně ze svých zdrojů. Takové zdroje totiž církevní subjekty nemají a nikdy mít nebudou. Církevní organizace (charity, církevní školy apod.) do systému dávají své zkušenosti, stabilitu, kvalitu, know-how, ale také zahraniční kontakty a nezřídka i finanční prostředky od tuzemských i zahraničních dárců.

Věříme, že nabídka těchto služeb veřejnosti se bude stále více rozšiřovat.

Existuje nějaký model hospodaření církve? Jaké budou pravomoci farností a biskupství?

Již bylo řečeno výše, že každý církevní subjekt hospodaří samostatně. Litoměřická diecéze má vypracovaný strategický plán hospodaření do roku 2043, kdy bude ukončen proces majetkového vyrovnání. Tento plán byl vypracován podle jednotné metodiky všemi biskupstvími v České republice. Je průběžně kontrolován nezávislými odborníky. Plán je sumářem plánu hospodaření Biskupství litoměřického, katedrální kapituly a farností. Stejný proces kontroly probíhá i o „patro výše“, protože kontroly hospodaření jednotlivých diecézí jsou sumarizovány a následně předkládány Svatému stolci.

Tento plán hospodaření je realizován jednak úspornými opatřeními (například snižování stavu zaměstnanců), jednak investiční činností a hospodařením na restituovaných nemovitostech. Ze strany biskupství směrem k farnostem se potom jedná o metodiku hospodaření při stanovení minimálních výnosů z tohoto hospodaření. Zatím jedinými instrumenty spoluúčasti farností na hospodaření diecéze jsou odvody do Svěpomocného fondu a podíl na sbírkách.

Jak je zajišťována odbornost a transparentnost hospodaření církevních subjektů?

Podle již zmiňovaného Kodexu kanonického práva je třeba, aby každá farnost (nebo alespoň dohromady všechny farnosti spravované jedním duchovním) měla ekonomického radu. V ní mají být odborníci, kteří budou nápomocni duchovnímu při správě majetku farnosti či farností.

Na diecézní úrovni je tatáž povinnost. Biskup jmenuje ekonomického radu diecéze, s nímž je mnoho věcí třeba projednat. Ta připravuje rozpočet a projednává jmenování diecézního ekonomy. Ekonom diecéze pak

má být odborníkem na hospodářské záležitosti. To všechno máme.

Kromě toho byla pro litoměřickou diecézi ustanovena investiční rada, která dodává podklady biskupovi, generálnímu vikáři, ekonomovi diecéze a ekonomické radě ve věci investic prostředků finanční náhrady.

Již byla zmíněna kontrola hospodaření diecéze ze strany České biskupské konference. Tu má na starosti skupina odborníků, nazvaná „expertní skupina“.

Zbývá zmínit kontrolu hospodaření farností Biskupstvím litoměřickým. Farnosti jsou kontrolovány v rámci povinných účetních výkazů, při realizaci větších investičních záměrů a v rámci kanonických vizitací.

V případě neúspěchů v restituční části procesu majetkového vyrovnání je poslední instancí rozhodnutí soudu. Budeme podávat žaloby?

Ano, v krajních případech budeme žaloby podávat. Jakkoli je to záležitost citlivá a mediálně zajímavá, nutí nás k těmto krokům fakt, že nejsme majiteli církevního majetku, ale pouze jeho správci. Správce má potom povinnost jednat „s péčí řádného hospodáře“. A jedním z projevů této péče je bránit ekonomické zájmy subjektu, který je mu svěřen ke správě.

Při rozhodování o vedení soudních sporů bude třeba užší součinnosti s Biskupstvím litoměřickým, a to především proto, že správci církevní právnické osoby nemají právo vést spory u světského soudu, jedinečně po obdržení dovolení od vlastního ordináře (kánon 1288 Kodexu kanonického práva). Před rozhodnutím, zdali vést spor, bude obsah sporu zkoumán jak z hlediska právního a ekonomického, tak z hlediska možného trvalejšího poškození dobrých vztahů na místě. Poté, co se jak Biskupství litoměřické, tak správce farnosti rozhodnou spor vést, bude vydáno příslušné dovolení a spor předán advokátní kanceláři.

Součástí restitucí církevního majetku je i restituce lesů. Když se církev stane majitelem lesů, znamená to, že už nebudou lidé moci chodit do církevních lesů na houby, sbírat borůvky nebo si vzít pár kousků suchého dřeva na oheň?

Kdyby byly vydány všechny lesní pozemky, na něž byla podána výzva, budou církevní subjekty v litoměřické diecézi hospodařit přibližně na 3000 hektarech lesa. Zdá se to být mnoho, ale ve skutečnosti to je pro ekonomický přínos málo. Odborníci říkají, že se vyplatí hospodařit až od výměry 5000 hektarů. Nicméně i tak jde o velké bohatství. Toto bohatství bude pro naši generaci spíše prostorem, kde bude nutné investovat. Je to však investice do budoucnosti.

Z beletrie, která patřila za totality mezi povinnou četbu, jsme se mohli dovědět, že lesy vlastněné někým jiným než státem, jsou nepřístupné a za sběr hub, plodin a pár kousků dřeva hrozí velké problémy. Není to pravda. Les je svou povahou veřejně přístupný prostor, až na určité výjimky, jako je obora, oplocená školka nebo zahrádka kolem hájovny. Co není oplocené, to je přístupné. Předpokládá se, že se v lese budeme chovat slušně, to jest, že jej nebudeme znečišťovat, krást v něm dřevo a podobně. To, co jsme zvyklí v lese dělat, totiž po lese se procházet, hledat houby nebo sbírat borůvky či brusinky, případně si odnést pár kousků dřeva, to je samozřejmě i nadále možné.

Po dohodě s majitelem lesa je možné také získat dřevo tzv. samovýrobou, to znamená, že se majiteli lesa zaplatí určitý poplatek a za něj je možné si pokácet přesně specifikované stromy pro vlastní potřebu.

Biskupství litoměřické založilo několik společností s ručením omezeným. K jakému účelu byly založeny?

Biskupství litoměřické založilo jako stoprocentní vlastníky dvě společnosti s ručením omezeným: společnost In Principio, s. r. o. v roce 2010 a společnost Diecézní lesy Litoměřice, s. r. o. v roce 2015. První společnost se zabývá především provozováním ubytování v Diecézním domě kardinála Trochty v Litoměřicích a prohlídkové trasy na věži u katedrály sv. Štěpána v Litoměřicích. Společnost Diecézní lesy Litoměřice se věnuje hospodaření s lesním majetkem Biskupství litoměřického a těch církevních subjektů na území litoměřické diecéze, které své lesy této společnosti propachtují.

Kromě toho je Biskupství litoměřické 51 % podílníkem společnosti Sociální farma, s. r. o. se sídlem v České Lípě, která se zabývá sociálním podnikáním v zemědělství.

Biskupství litoměřické je rovněž zakladatelem Destinační agentury České středohoří, o. p. s., jejímž účelem je podpora turistického ruchu v oblasti Českého středohoří.

Pokud chce někdo spolupracovat na správě majetku s Biskupstvím litoměřickým nebo si od církevních subjektů pronajmout pozemky k hospodaření, na koho by se měl obrátit?

Nejlépe je obrátit se obecně na Biskupství litoměřické, Dómské náměstí 1/1, 412 88 Litoměřice, telefonem na recepci biskupství (č. 416 707 511) nebo e-mailem na adresu biskupstvi@dltm.cz. Potřebné informace se dají nalézt na internetových stránkách biskupství – www.dltm.cz.

P. Stanislav Příbyl, generální vikář

Investiční projekty realizované v roce 2014 a 2015

V tomto článku bych čtenářům ráda představila několik projektů, které byly pořízeny z finanční náhrady, kterou Biskupství litoměřické získalo v rámci procesu majetkového vyrovnání mezi státem a církvemi.

ZŠ Antonína Bratršovského v Jablonci nad Nisou

Školáci prvního stupně katolické Základní školy Antonína Bratršovského v Jablonci nad Nisou se v letošním školním roce učí v nové budově. Biskupství litoměřické jí včetně přilehlého pozemku zakoupilo v roce 2014 z finanční náhrady za majetek, který nemůže nebo z různých důvodů nebude vrácen podle zákona o majetkovém vyrovnání mezi státem a církvemi. Náklady na pořízení budovy a její opravu činily více než pět milionů korun. Žáci se tak mohou učit v lépe vyhovujících prostorách, navíc je pro ně budova, nacházející se v centru města, dostupnější.

Zřizovatelem Základní školy Antonína Bratršovského v Jablonci nad Nisou je Biskupství litoměřické. Škola nabízí kvalitní moderní výuku

a výchovu orientovanou na tradiční křesťanské hodnoty. Otevřena je pro všechny žáky. Většina současných žáků je z nevěřících rodin, které si přejí pro své děti nejenom kvalitní vzdělání, ale také přátelské prostředí a výchovu v duchu zásad etického chování, případně základní náboženskou nauku pro získání širšího rozhledu a růst osobnosti dle vlastního uvážení. Škola věnuje velkou pozornost výuce cizích jazyků a zároveň v souladu s požadavky dnešní doby přichází s nabídkou většího počtu vyučovacích hodin pro přírodovědné předměty. Maximální pozornost věnuje výuce matematiky a informatiky. Žáci mohou navštěvovat školní družinu, školní klub a vybírat z široké nabídky zájmových kroužků.

Základní škola Antonína Bratršovského sídlí ve dvou budovách - v Opletalově ulici 1266/4 (I. stupeň) a v Saskově ulici 34/2080 (II. stupeň).

Škola byla založena při jablonecké farnosti v roce 1992. Zakladateli školy byli pedagog a dlouholetý děkan Římskokatolické farnosti v Jablonci nad Nisou Antonín Bratršovský (+ 16. 5. 2006) a učitelka Mgr. Jana Kocourková, její první a dlouholetá ředitelka. Velkou roli při zakládání školy sehrála také podpora přátel školy z města Weinfeldenu, kanton Thurgau ve Švýcarsku, v čele s kanovníkem Theo Scherrerem, kteří poskytli

finanční prostředky na rekonstrukci budovy v Saskově ulici. Se zřízením školy pomáhal i tehdejší litoměřický biskup Josef Koukl, její doživotní příznivec.

V roce 2003 přijala škola jméno majora Rudolfa Háška na památku významného předválečného občana Jablonce nad Nisou, ruského legionáře české národnosti, exportéra, účastníka protinacistického i protikomunistického odboje a exilového organizátora.

Od 1. září 2013 nese škola čestný název jednoho ze zakladatelů, pedagoga a dlouholetého děkana jablonecké farnosti Antonína Bratršovského.

Od 1. září 2014 získala škola novou budovu v centru města (Opletalova 1266/4) pro vzdělávání žáků 1. stupně. Při slavnosti zahájení nového školního roku ji požehnal biskup litoměřický Mons. Jan Baxant.

Bližší informace naleznete na www.zsab.cz

Sociální farma na Českolipsku

Farní charita Česká Lípa a Biskupství litoměřické založily v obci Velenice u Zákup novou zemědělskou farmu s cílem chovat dobytek, drůbež a pěstovat zeleninu či ovoce. Objekt pro účely sociální farmy zakoupilo Biskupství litoměřické a Farní charita Česká Lípa je provozovatelem farmy. Sociální farma byla zřízena dle zásad o sociálním podnikání, kterými se také řídí. Sociální podnikání je moderní způsob mechanismů podnikání, který vedle tvorby zisku usiluje o dosažení sociálních cílů.

prostorů pro Sociální podnik Farní charity Česká Lípa.

V současné době farma pracuje na zasmulování dlouhodobých pronájmů zemědělských ploch, na nichž bude moci pěstovat plodiny, a rekonstruuje se zemědělská stavení pro ustájení dobytka.

„Biskupství litoměřické chce v budoucnu spolupracovat formou různých projektů a angažovat se spolu s ostatními právníky subjekty na pomoci vyloučeným skupinám, ať už jde o dlouhodobě nezaměstnané, či osoby po výkonu trestu,“ řekl generální

vikář litoměřické diecéze P. Stanislav Příbyl. Podle jeho slov Biskupství litoměřické a jím zřízené právnické osoby, zejména charity, mohou poskytovat osobám právě propuštěným po výkonu trestu komplexní pomoc. Spolupráce s vězeňskými kaplany pomůže vytipovat vhodné kandidáty z řad vězňů (v přípravném období těchto projektů se uvažuje o jednotlivcích za rok) a v rámci investiční činnosti biskupství mohou vzniknout pilotní projekty pro přechodné umístění těchto cílových skupin.

Příkladem mohou být aktivity Farní charity Česká Lípa, která má zkušenosti s provozem sociálního podniku a sociální ubytovny. Na základě této dobré praxe byl spuštěn společný projekt Biskupství litoměřického a Farní charity Česká Lípa, kterým je vybudování zemědělské sociální farmy.

Studentské bydlení Vila Harcov

Biskupství litoměřické zakoupilo z finanční náhrady i budovu v Liberci, která od loňského roku slouží jako studentské bydlení pro vysokoškoláky. Vila Harcov se nachází v blízkosti sportovního a kulturního zázemí kolejí Technické univerzity Liberec v Harcově a nabízí studentům cenově dostupné studentské ubytování.

Pokoje jsou jednolůžkové a dvoulůžkové, maximální kapacita je 18 lůžek. K dispozici je vybavená kuchyňka, zařízená studovna, společenská část, sociální zázemí, relaxační zahrada, kolárna, lyžárna, internet a další. Parkování je možné před domem nebo v garáži. V době prázdnin nabízí Vila Harcov prázdninové bydlení jednotlivcům, skupinám a rodinám s dětmi. Pro prázdninové hosty je vyhrazeno 20 lůžek v 11 pokojích. Díky své poloze blízko centra si mohou návštěvníci plně vychutnat atmosféru Liberce a jeho krásného okolí.

Kontakt: Vila Harcov, Svobody 397/105, 460 15 Liberec 15, www.vilaharcov.cz

Toto je pouze několik projektů, které byly realizovány z části finanční náhrady přijaté v roce 2014. Jak probíhá výběr projektů, které budou realizovány? Kdo rozhoduje o tom, kam budou finanční prostředky investovány? O tom jste se mohli dočíst na jiném místě tohoto časopisu.

Bc. Zuzana Bumbová, diecézní ekonomka

Bratři a sestry, milost vám a pokoj od Boha, našeho Otce, a od Pána Ježíše Krista (srov. Ef 1,2)

Na začátku roku 2013, kdy začal platit zákon o majetkovém narovnání, vás chceme seznámit s širším pohledem na tuto skutečnost. Podle sdělovacích prostředků můžeme vypadat jako ti, kteří touží po majetku. Odpůrci nám vytýkají, že zrazujeme Kristovu chudobu. Někteří se ptáte, jestli bychom se neměli raději všeho majetku vzdát v duchu evangelia, které říká: „Kdo ti bere plášť, tomu neodpírej ani šaty“ (Lk 6,29). Tento zákon se však netýká jen restitucí, i když se mu tak říká. Je především o nezávislosti a novém způsobu financování církvi.

Z čeho žila církev před komunismem? Především z vlastního majetku a ze státních peněz tam, kde vykonávala službu pro stát, například vedení matrik a výuka ve školách. Významný podíl na platech kněží a opravách kostelů měli takzvaní patroni, kteří za to, že významně přispívali, mohli spolurozhodovat o umístění kněží.

Komunistický režim zabral církevní majetek i patronátní práva. Zavázal se platit provoz církve, ve skutečnosti však hradil prakticky pouze platy duchovních, které byly nízké. Hlavně však v duchu totalitního myšlení zavedl udělování státního souhlasu kněžím k výkonu jejich služby. Komu ho nedal, ten jako kněz nesměl působit. Takoví kněží pracovali v továrnách. Kněžská služba bez dovození státu se považovala za trestný čin. Dobré kněze pustili většinou jen do bezvýznamných farností. Měli silný nástroj na ovládnutí církve.

Po pádu komunismu byl v roce 1990 zrušen státní dozor nad církvemi a zablokovan bývalý církevní majetek s příslibem, že se brzy vyřeší i financování církvi. Během 20 let jednání byly předloženy různé návrhy. Někteří politici chtěli blokovaný majetek dát do veřejného fondu, který by spolu s církví spravoval stát, aby mohl dále církev ovládat. Toto řešení by bylo pokračováním státního dozoru nad církvemi a církve by navíc nedokázaly uhlídat, aby prostředky z fondu nebyly odvedeny jinam, jak se už v minulosti stalo u jiných fondů kontrolovaných státem.

V rámci předchozích jednání o určení daní či daňových asignací dospěly jak stát, tak církve k názoru, že ani toto navrhované řešení není pro žádnou stranu výhodné.

Před pěti lety jsme se dohodli s vládou, že nám za zabraný majetek vyplatí finanční náhradu a nechá nás samostatně hospodařit, abychom si vydělali na svůj provoz. Bylo dokázáno, že jednáme se státem velkoryse a žádáme méně, než je spravedlivé. Dohodli jsme se se všemi církvemi financovanými ze státního rozpočtu, že jim

necháme takový podíl, aby mohly žít jako dosud. Tehdy ovšem levice zákon zablokovala. Nyní platí zákon, v němž se finanční náhrada zmenšila o tu část, která bude vydána naturálně, a zkrátilo se také přechodné období.

Církev nezbohatne, jak si někteří myslí. Přibude nám starostí a budeme žít ještě skromněji než dnes, ale budeme svobodní. Poneseme velkou zodpovědnost, ale nepochybujeme o tom, že mezi věřícími je dost poctivých a zdatných odborníků, kteří nám pomohou. Diecéze budou spolupracovat v rámci České biskupské konference, ale každá bude hospodařit samostatně a všechny budou počítat s aktivním zapojením farností, které ponesou svůj podíl nejen na financování provozu, ale i na platěch kněží.

Věříme, že se nám s Boží pomocí podaří nejen zajistit další financování, ale že také dáme příklad zodpovědného hospodaření podle sociální nauky církve, že s křesťanským přístupem k majetku a podnikání pomůžeme najít nový hospodářský model, o kterém mluví Svatý otec, když říká: „*Ekonomický model, který převažoval v posledních desetiletích, usiloval*

o maximalizaci zisku a spotřeby z individualistického a egoistického pohledu, jenž hodnotil člověka jen z hlediska jeho schopnosti vyrovnávat se s požadavky soutěživosti. Avšak jiný pohled poukazuje na to, že pravého a trvalého úspěchu člověk dosahuje darováním sebe samého, svých intelektuálních schopností a své podnikavosti, jelikož udržitelný, a tedy autenticky lidský ekonomický rozvoj stojí na principu nezištnosti jako výrazu bratrství a logiky daru. Tvůrce míru... provozuje hospodářskou činnost pro obecné dobro, nasazuje se pro něco, co překračuje jeho vlastní zájem a co je ku prospěchu současných i budoucích generací. Tak zajišťuje nejen sebe, ale i důstojnou práci pro druhé a jejich budoucnost“ (Poselství ke Dni míru 2013).

Můžeme říct, že naše církev je už dnes společenství s největším počtem dobrovolníků, kteří s láskou pracují pro Boha, církve i společnost. Rozvíjení a prohlubování vztahu ke Kristu, který se celý daroval pro naši spásu, bude pak nejlepší zárukou životaschopnosti církve a její užitečnosti pro společnost, která čeká na svůj podíl na Božích darech, jimiž jsme zahrnováni.

Bratři a sestry, děkujeme vám za důvěru i odvahu ke spolupráci na náročném cestě, která je před námi. Prosíme také o vzájemnou modlitbu a každému z vás ze srdce zehnáme

Vaši biskupové

Zdislava – časopis litoměřické diecéze

Vydavatel: Biskupství litoměřické. **Adresa redakce:** Biskupství litoměřické - diecézní časopis Zdislava, Dómské náměstí 9/9, 412 88 Litoměřice (zdislava@dltm.cz).

Za obsah časopisu odpovídá P. Stanislav Příbyl (pribyl@dltm.cz). **Redakce:** Jana Michálková (michalkova@dltm.cz). **Grafická úprava:** Miroslav Zelenka.

Tisk: Tiskárna PRIMA, s. r. o. (zelenka@primatisk.net). **Objednávky a distribuci** zajišťuje Biskupství litoměřické (zdislava@dltm.cz), tel. (+420) 416 707 535-6

Nevyžádané příspěvky nevracíme. Redakce si vyhrazuje právo na zkrácení příspěvků. Registrace MKČR E7397. ISSN 1211-3042 © Biskupství litoměřické

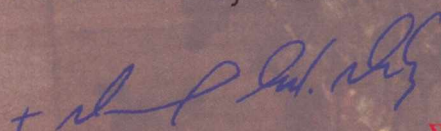
Majetkové narovnání
Svobodná budoucnost církve v České republice

SLOUŽÍME LIDEM BEZ ROZDÍLU VYZNÁNÍ

- Nezávislá a svobodná duchovní služba
- Snížení zátěže pro veřejné rozpočty
- Odpovědné a samostatné hospodaření s majetkem
- Péče o nemocné, seniory a lidi v nouzi
- Podpora rodiny, výchova a vzdělávání
- Ochrana a rozvíjení kulturního dědictví
- Posílení přirozené aktivity místních komunit

„Majetkové narovnání přinese církvi svobodu a nezávislost.
To zajistí budoucnost naší služby věřícím i široké veřejnosti.“

Dominik Duka,
předseda České biskupské konference

www.sluzbaverejnosti.cz